

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

6/2014

Цена 150 динара

Освећена обновљена Буковичка црква

***Јован Фундулис, Јоргос Кордис, Андреј Дудченко,
Небојша Ђокић, Николина Бабић***

Освећење обновљене Буковичке цркве

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Јован М. Фундулис
Претпразништво и
попразништво рођења
Христовог

стр. 2

Интервју са Јоргосом Кордисом
Уметност иконе у
постмодерном свету

стр. 7

Андреј Дудченко
О фанатизму,
религиозности и
правослаљу

стр. 12

<i>Освећење обновљене Буковичке цркве.....</i>	<i>16</i>
<i>Слава крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог.....</i>	<i>25</i>
<i>Небојша Ђокић, Манастир Грнчарица.....</i>	<i>26</i>
<i>Николина Бабић, Космајско-Варовнички бој у роману “Српска трилогија”</i> <i>Стевана Јаковљевића.....</i>	<i>30</i>

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић протојереј, Рајко
Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Гордана Јоцић, Владан
Костадиновић

Уредништво и администрација: “Каленик”, Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и припрема: Дејан Манделц

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXIII,
Број 6, (216), 2014.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Јован М. Фундулис

ПРЕТПРАЗНИШТВО И ПОПРАЗНИШТВО РОЂЕЊА ХРИСТОВОГ

Део из књиге Јована Фундулиса, професора на катедри за литургику Богословског факултета Универзитета у Солуну, *Словесно Богослужење*, у којој је објављен низ од педесет радио емисија под називом „Из богослужења Православне цркве“, емитованих на Радио станици Македонија из Солуна, од фебруара 1970. до јануара 1971. године. Књига је у целости преведена на српски језик и налази се у штампи у оквиру сарадње издавачке делатности Шумадијске епархије са Канцеларијом за сарадњу са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Претпразништво Рођења Христовог

За неколико дана ћемо прославити велики празник хришћанског света, празник Рођења Христовог. Црква ће пред очи наше душе поново извести догађај рођења Господњег и позваће нас да се заједно са пастирима и мудрацима поклонимо рођеноме Цару и да са војскама небеских анђела појемо очовечење Бога мира и љубави. У нашим храмовима ће се поново чути анђеоска химна рођења: „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“¹. У витлејемском новорођенчету ћемо видети рођеног нашег Спаситеља, оваплоћеног Бога. У овом детету ћемо се сусрести са „избављењем“ које је Господ „послао народу Своме“² јер се у његовом дечјем телу не крије само Бог, него и испуњење нашег спасења и обожење наше пропадљиве природе, ново стварање, човек који постаје Бог, сама тајна спасења и избављења свих нас.

Управо због овог богословског значаја, Божић и празник Пасхе представљају две велике осе око којих се окреће богослужбена година. Пасха је центар покретних, а Божић непокретних празника. Према светом Јовану Златоустом, празник Рођења Христовог је „митрополија“ празника³, јер је догађај који њиме прослављамо предуслов свих других догађаја нашег спасења. Да се Христос није родио, не би се ни крстио, нити би поучавао и чинио чуда, нити би страдао и васкрсао. Већ се рођењем Христовим спасење нашег рода потенцијално остварило. Божанска и људска природа су се сјединиле у Христу. Бог и човек Исус Христос представља живу икону и јемство будућег возглављења свега у Њему.

После свега реченог, очекивало би се да празник Рођења Христовог буде и историјски први празник у хришћанском календару. Међутим, празник Пасхе и његово седмично понављање недељом, у многоме је старији од Божића. Први пут половином 2. века јеретички гностички огранци почињу да славе Рођење заједно са Крштењем Христовим на стари датум зимске краткодневнице, 6. јануара. Све до 4. века, на Истоку су ова два празника прослављана заједно под називом „Епифанија“ или „Теофанија“, „Богојављење“.

Тачан дан Христовог рођења није нам познат из Еванђеља. На основу указатеља које нам наводи еванђелиста Лука (попис, путовање трудне жене, боравак у јаслама са животињама, пастири који бораве на пашњацима и чувају ноћне страже), чини се да се Његово рођење није десило током зимских месеци. Василидове присталице су сматрале да је рођен 20. маја, или 19. или 20. априла. Празник Рођења Христовог, одвојен од Богојављења које се празновало 6. јануара, први пут је уведен у Риму око 330. године. За дан празновања је утврђен 25. децембар, не зато што су сматрали да је у тај дан рођен Христос, него из истих разлога из којих је на Истоку прослављан 6. јануара. Према тадашњем новом календару, 25. децембар је био дан зимске равнодневнице у који су незнабошци славили дан рођења непобедивог сунца, дакле дужање дана и победу светлости над тамом. Хришћанска Црква је веома мудро на овај пагански празник установила прослављање рођења истините светлости, умног Сунца правде, Христа, који је изашао из Деве и обасјао човечанство које је било у тами и сенци смрти. Ово повезивање

је било толико успешно, да се за само неколико година празник Рођења Христовог распространио готово у читавом хришћанском свету. Из Рима је раширен на Западу, око 376. га налазимо и у Црквама Антиохије и Кесарије Кападокијске, око 431. у Јерусалиму, и постепено у свим Источним црквама, изузев јерменске.

Истовремено са распрострањивањем празника јавља се и покушај његовог историјског оправдања. Претеча је зачет шест месеци пре благовести Богородици⁴. Ако за основу узмемо 25. децембар, Благовести треба да су се одиграле девет месеци раније, дакле 25. марта, а зачеће Јована Претече 23. септембра. Претечин отац је био свештеник Захарија који је ушао у храм да кади и видео анђела који му је благовестио будуће зачеће Крститеља⁵. Овде су ствари мало натегнуте да би се постигло жељено. Захарија постаје архијереј и не улази у храм, него у Светињу над светињама јудејског храма. У Светињу над светињама је првосвештеник улазио само једном годишње, на Дан помирења који се прослављао мало пре 23. септембра. Тако и с друге стране долазимо до истих датума: 23. септембра за зачеће Претече, 25. марта благовести Богородици „у шестом месецу“ Јелисаветине трудноће, 24. јуна

рођење Претече, и након шест месеци, 25. децембра, Рођење Христово.

На богослужбено формирање празника Рођења Христовог утицао је претходно постојећи, као што смо рекли, празник Пасхе. Током 4. века у Јерусалиму је, како сведочи ходочасница Егерија у свом Путопису, епископ Јерусалима у цркви Рођења Христовог у Витлејему служио ноћну Литургију по узору на Пасху. После ње се сав народ, предвођен свештенством и епископом, у литији упућивао у Јерусалим појући „Благословен који долази у име Господње“. Затим је у храму Васкрсења после краће паузе бивала друга Литургија. Како је време пролазило, утицај Пасхе је бивао све већи и већи. У данашњем, пак, облику последовања лако можемо да уочимо степен и елементе ових утицаја, нарочито у претпразничном периоду у ком се и налазимо.

Празнику Рођења Христовог је најпре додата једна припремна недеља која је названа „Недеља светих отаца“. Под овим оцима нису подразумевани Оци Цркве, него сви преци Христови по телу, и свакако, родоначалник Авраам. Касније је тематика ове недеље проширена и обухватила је све старозаветне праведнике пре Христа, било да су Његови преци или нису. Еванђелско зачало које је читано, као и данас, јесте Христова генеалогичка из прве главе Еванђеља по Матеју, а као Апостол је читано зачало из Посланице Јеврејима у ком се говори о страдањима људи из Старог завета „осведочених у вери“⁶. Ово проширивање хеортолошког садржаја недеље пред Божић и тенденција ка развоју припремног периода довели су касније до својеврсне поделе ове недеље и до преношења дела њене тематике на недељу која јој претходи. Тако су настале две Недеље светих отаца, те да би се разликовале, једна је названа „Недеља пре Рођења Христовог“, она древнија, а друга је задржала старо име „Недеља светих отаца“, која је опет, да не би дошло до мешања са Недељама Отаца васељенских сабора, названа „Недеља праотаца“. За њу је одабрано еванђелско зачало у ком се говори о великој вечери небеског Царства на коју ће доћи многи од истока и запада и сести за трпезу заједно са Аврамом, док ће се синови Царства, Израилци, изагнати ван⁷. Да би се тематика ове недеље обогатила, у њу је са 17. децембра пренет и спомен пророка Данила и тројице младића. Међутим, и за недељу која је претходила Недељи праотаца, дакле трећу пре Божића, тражило се одговарајуће претпразнично зачало. Као такво је из десете недеље пренето зачало из Еванђеља по Луки у ком се говори о излечењу згрчене жене која је била „кћер Аврамова“⁸. Тиме је цео месец децембар добио претпразнични карактер. Посвећен је Старом завету, пророцима и праоцима Христовим, периоду очекивања Месије. Управо зато видимо да се у хеортологијима наводи спомен

пророка Наума 1. децембра, пророка Авакума 2. децембра, пророка Софоније наредног дана, пророка Агеја 16. децембра и пророка Данила и тројице младића 17. децембра. Пасхи је претходио пост. Божићу је најпре претходио припремни пост од неколико дана који је током 7. века према обрасцу Велике четрдесетнице постао четрдесетодневни, и почиње 15. новембра.

Елемент који је, као и обично, дао нарочити припремни и претпразнични тон периоду пре Божића, јесу химне које су уметнуте у последовања вечерње, јутрења и повечерја ових дана. Њихово додавање бива према методичном и постепеном узводном систему. Од 21. новембра се почиње са појањем божићних катавасија „Христос се рађа, славите...“, од 26. новембра се додаје претпразнични кондак „Дева данас предвечног Логоса рађа...“, а од 30. новембра почиње уметање и других претпразничних тропара. Од 20. децембра у последовањима преовладавају претпразнични елементи. Канони, стихире, сједални, ексапостилари имају претпразнични карактер. Најистакнутије химне које се поју у овом периоду јесу стихире на стихове са алфаветским акростихом, дело Романа Мелода, које се деле по групама као стихире на хвалитне, све у шестом гласу, и подобне првом тропару овог низа који нам карактеристично наводи и тему свих осталих:

„Претходите анђеоске силе,
ви који сте у Витлејему, припремите јасле,
јер се рађа Логос, Мудрост производи.
Прими целив Цркво.

У радости Богородице, народи рецимо:
Благословен Онај који је дошао, Боже наш, слава Теби“.

У ове дане се на повечерјима поју и претпразнични трипеснаци и канони, дела Симеона Метафраста, који и по акростиху и по садржају подражавају одговарајуће трипеснаце Велике недеље. На тај начин се седмица пре Рођења Христовог развија према узору на Велику недељу која претходи Пасхи и добија њен карактер. Ово подражавање врхуни дан уочи Божића с последовањем великих часова и вечерње, који су испевани по угледу на велике часове Великог петка и велику пасхалну вечерњу.

Из последовања Недеље пре Рођења Христовог, која је, као што смо видели, посвећена прецима Христовим, издвојићемо три карактеристична тропара, наиме, прве две стихире на хвалитне петог гласа према „Радуј се, подвижника“ и стихиру на *Слава* осмог гласа. Претпразнични тон радости и наде због очекиваног рођења Христовог изврсно се надовезује на спомен пророка и отаца пре Закона.

„Узвиси глас свој уистину, Сионе,
божанствени граде Божји,
и проповедај божанствени спомен Отаца,
са Аврамом, Исаком, Јаковом, поштујући увек
Славнога;
са Јудом и Левијем величајмо Мојсија великог, Аро-
на предивног
и поштујмо с Давидом Исуса, Самуила.
Сви претпразничну Христову божанствену похвалу
божанственим песмама појући,
удела у благиости Његовој тражимо,
Њега који свету дарује велику милост“.

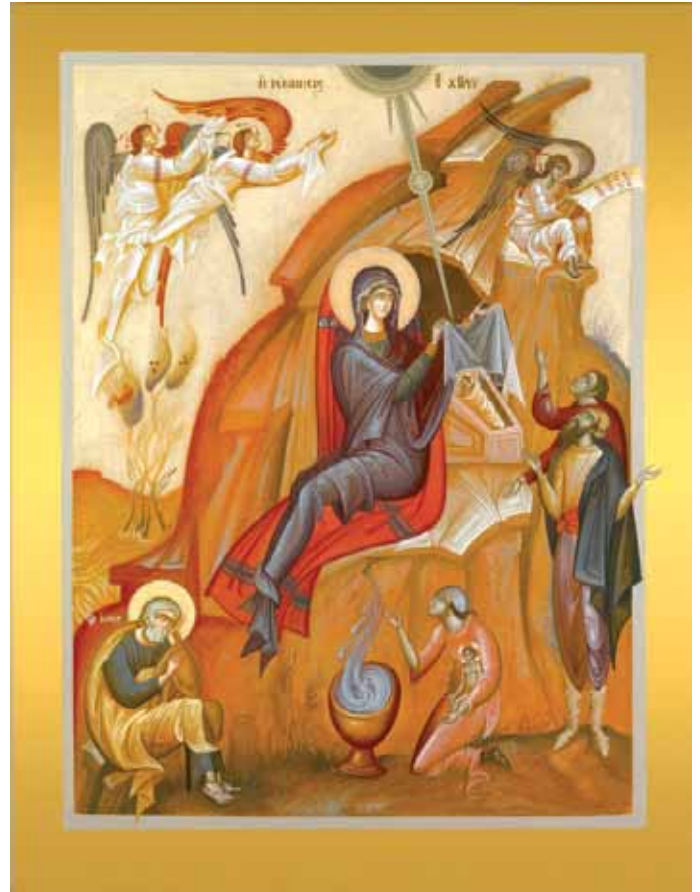
„Илија, који си некада овде на божанска кола сео,
и богомудри Јелисеје, с Језекиљем заједно,
Осија, заједно се радујте;
часни богонадахнути дванаесторице пророка,
рођењу Спаситељевом заједно ликујте,
и сви праведни песмама појте.
Младићи свеблажени, који сте росом Духа угасили
пламен пећи,
молите усрдно Христа за нас,
да дарује душама нашим велику милост“.

„Проповедници учења Закона
приказују Христово божанствено рођење у телу,
благвестећи благодат онима који су пре Закона,
као онима који су вером изнад Закона;
да рођење узрокује ослобађање од пропадљивости
васкрсењем,
претпроповедаху душама држаним у Аду;
Господе, слава Теби“.

Попразништво Рођења Христовог

Прославили смо, Божјом благодаћу, празник Рођења Христовог. Још одјекују у нашим ушима радосне химне великога празника и свештена читања. Величанствено чинодејство натприродне тајне поново нас је пренело у свету пећину Витлејема, града Јудиног, где се Христос рађа од Деве, где се пастири клањају и мудраци приносе своје царске дарове, тамо где је Беспочетни добио почетак и Логос се оваплотио, тамо где су

се први пут чула анђеоска славословља која су означила јутро истока новог дана, јављање Сунца правде. Сви они верници који су победили лењост и рано похитали у храмове, никада неће заборавити нестварну атмосферу у коју их је пренело свечано последовање јутрења овога дана. У полутами последњих часова ноћи, испод заносних купола наших храмова, усред

радосних химни и кађења, помислио би ко да се налази изван времена и простора. У том тренутку чује дорско, одсечно читање синаксара дана у јамбским стиховима, дела Христофора Митилинског:

„Дана 25. овога месеца, празник је телесног Рођења Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа.

Бога рођеног од мајке Деве, коју новину већу од ове виде творевина?

Овога дана је и поклоњење мудраца.

Клањајући се Теби представници незнабожачки, Слове, објављују да ће Те убудуће поштовати народи.

Овога дана је спомен пастира који видеше Господа.

Пастири, стадо своје оставивши, хитају да виде Христа, Доброг Пастира.

Њему слава у векове векова“.

Присутни не зна да ли живи у данашњем времену, или у византијско доба, или у самој оној ноћи када су се одиграли ови догађаји. Управо то је тајна нашег богослужења. Оно помера границе епоха и пролазних временских форми овога света. Садашњост, прошлост и будућност се поистовећују. „Данас“ се поново рађа Христос, као што се родио и прошле године, и на исти дан и протеклих векова, и као што ће се рађати све до краја векова, управо онако како се родио свете божићне ноћи прве године хришћанског времена. У овом оквиру се може осетити како је Христос „исти јуче и данас и у векове“⁹, како је Црква Његово Тело, вечно и

младо као и Он, како нико од нас није сам, него је део ове свете заједнице људи поново рођених у Христу, за коју не постоје пропадљивост и време, јуче, данас и сутра, него једно вечно и непропадљиво „данас“, које живе и уживају генерације верних који су се крстили и обукли у Христа, који царују заједно са Христом, заједно са генерацијама које су биле и које ће доћи, али које никад нису прошле, јер је царство Христово „царство свих векова“ и владинчанство Његово „у сваком нараштају и нараштају“¹⁰.

У емисији претходне суботе видели смо како се претпразнични период Божића развио по угледу на пасхални период. Видели смо и како су се на основу прослављања Рођења Христовог 25. децембра утврдили празници пре њега, Зачеће Јована Претече, Благовести Богородици и Рођење Јована Крститеља, затим, како се постепено развила божићна четрдесетница и како се постепено уздицање ка великом празнику завршава и врхуни у божићној Великој недељи и Пасхи, да се тако изразимо. Међутим, Пасха се продужава и у другом смеру. Недеља по Пасхи је Светла

и броји се, према уредбама типика, као један и сами пасхални дан. Осми дан је Томина недеља, или Антипасха, образ будућег Осмог дана, а пасхални период се завршавао у четрдесети дан празником Вознесења, уласком Господа у телу у славу Његову, у наднебеску Светињу над светињама. Погледајмо утицај овог пасхалног периода на обликовање периода попразништва Рођења Христовог. Велики празник се прославља седам дана. Дана 26. децембра се празнује Сабор Преврете Богородице, мајке Христове, и сећамо се бежања свете породице у Египат. Дана 29. децембра се слави спомен на витлејемску децу коју је побио Ирод. Недеља која пада у овај период, недеља „по Рођењу Христовом“, посвећена је Јосифу, заручнику Деве, Јакову, по телу брату Господњем, Јосифовом сину од друге жене коју је имао пре заручења са Богородицом, и заједничком праоцу, цару Давиду. Читав овај седмодневни период божићне химне се преплићу са дневним службама светитеља, а целокупно последовање празника се понавља на његовом оданију, 31. децембра. Паралелан са Томином недељом јесте празник Обрезања Христовог према Мојсијевом закону, који прослављамо 1. јануара, осми дан по Рођењу. Као што Христово јављање Томи доприноси појашњењу и потврди натприродног догађаја васкрсења из мртвих, чак и најсумњичивијем и најподозривијем ученику, тако и

обрезање у осми дан и давање имена представља печат и потврду савршеног очовечења Христовог, потпуног примања људског лика, стварности натприродног оваплоћења Логоса Божјег, Његовог уврштења кроз знак обрезања у народ Божји и Његово потчињавање Закону. Онај осми дан јављањем и присуством васкр

слог међу Његовим ученицима постаје образ осмог дана будућега века и тадашњег непрестаног присуства и наслађивања Христом. А овај, осми дан од рођења, „изображава“, према свештеним химнографима, „непролазни будући живот“¹¹, и „носи лик будућности“¹², управо због озваниченог присуства Христа у телу међу народом Његовим и међу родом људским.

Празнични период се наставља. Долази празник Богојављења са својим претпразништвом и попразништвом које траје до 14. јануара, да би нареднога дана, 15. јануара, почео нови претпразнични период који уводи празник четрдесетог дана од рођења, празник Срећења Господњег 2. фебруара. Он је закључење божићних празника, његово оданије на неки начин, паралелно са празником Вознесења у четрдесети дан од Пасхе. Хри

стос као четрдесетодневно новорођенче долази у Свој храм, земаљско небо. Ту ће Га примити и препознати пророчанство Старога завета и затражиће свој свршетак и свој отпуст кроз уста праведног Симеона и пророчице Ане, јер је дошао пророковани и очекивани, „светлост да просвећује незнабошце“ и „слава народа“ Његовог, старог и новог Израиља¹³.

Ово је у општим цртама попразнични циклус празника Рођења Христовог. Заједно са претпразничним циклусом, који смо видели у претходној емисији, узима скоро једну петину црквене године. Ако поред тога узмемо у обзир да од празника Рођења зависи и низ непокретних празника које смо навели, Благовести Богородици, Зачећа и Рођења Претече, видимо да је веома исправно његово карактерисање као центра непокретних празника црквене године. Празник Рођења Христовог је у богослужбеној пракси Цркве нашао своје праведно и долично место. Постао је друга Пасха, први после цара и владара празника с којим је постепено почео да се изједначава и да га подражава, али без достизања његове величине.

Вратимо се на тему „недеље по Рођењу Господњем“. Трина личностима које се у њу прослављају додају се теме претпразничног и попразничног божићног периода. Давид је родоначалник јудејске царске династије из које по телу потиче Христос; онај који је примио

пророчко обећање „Од плода утробе твоје посадићу на престолу твоме“¹⁴; „корен Јесејев“ из ког је, као из сувог штапа, из увек Деве Марије изникао цвет¹⁵, Христос, Цар и „Онај који поставља закон“, коме ће се покоравати народи¹⁶. Заручник Јосиф се прославља јер се удостојио да постане стражар и чувар Деве Марије и да верно служи вољи Божјој, пружајући Марији и новорођеном Христу заштиту и старање који су им били потребни. Он је веза између Старог и Новог завета. Својим очима је видео испуњење пророштва и његове уши су чуле анђеоске гласове који су потврђивали долазак Месије. Јаков, брат Господњи, и касније први епископ Јерусалима, такође се прославља као сведок рођења Христовог и до крви проповедник оваплоћења. Управо тако их поју тропари ове недеље, три стихире на вечерњој првог гласа, подобне према „Небеских војски“. Прва говори о Давиду, друга о Јосифу, а трећа о Јакову. Давид и Јаков се заједно хвале у стихирима на *Слава* на вечерњој шестог гласа. Сва тројица су учитељи и сведоци рођења.

„Богооцу сви ускликнимо, Давиду цару,
јер је из њега потекао штап Дева,
а из ње се родио цвет Христос
и Адама и Еву је из пропадљивости поново подигао,
као милосрдан“.

„Пророчка виђења очито испуњена
у старости је јасно видео Јосиф заручник,
добивши чудне заруке и примивши заповест преко анђела.

Слава Богу, клицали су, јер се на земљи мир дарова“.

„Брату Господњем сви ускликнимо,
јер јерарх будући, у мучеништву се храброшћу истицаше,
чијим молитвама Исусе Боже наш,
који си се у пећини и јаслама пеленама обвио,
спаси све који Те поју“.

„Спомен савршавамо Давиду и Јакову,
пoboжном цару пророку
и апостола, првом епископу,
јер њиховим учењем ослобођени од заблуде,
Христа славословимо који је из Деве изашао
и који се оваплотио да спасе душе наше“.

Њихов заједнички спомен као служитеља рођења Христовог понавља и песник лепог ексапостилара, подобном према „Са ученицима пођимо“:

„Са Јаковом, славним братом Господњим, појмо Давида богооца
и Јосифа божанственог, Богородичиног заручника,
јер су богоугодно послужили Христовом божанском рођењу
у граду Витлејему, са анђелима, мудрацима и пастирима,
Њему песму појући као Богу и Владици“.

Празник Рођења Христовог је по преимућству празник пророштва Старог завета и представља границу између два Завета. Стари најављује и приправља Христос долазак и завршава се Његовим рођењем. Нови почиње даном Његовог оваплоћења, који је „велики и страшни дан Господњи“, као што говори пророк Јоил¹⁷. Бог је земљи и небу дао Своја обећана натприродна чудеса: крв, огањ и пушење дима¹⁸. Очевици и сведоци ових чуда, пророци Старога завета предвођени Давидом, и свети људи Новог завета са својим првацима, двојницом чланова свете породице, заручником Јосифом и Јаковом, братом Господњим, долазе да заједно са народом славе испуњење пророштва, велику тајну божанског очовечења, решење и објаву пророчке енигме: крв – оваплоћење Логоса, огањ – Божанство, пушење дима – Дух Свети. Управо ово ћемо чути да богослови песник Анатолије у стихирима на *Слава* на хвалитне, осмог гласа:

„Крв и огањ и пушење дима,
чудеса земље која је пророковао Јоил,
крв оваплоћење, огањ божанство,
а пушење дима Дух Свети,
који је дошао на Деву, свет замирисавши.
Велика је тајна Твог очовечења,
Господе, слава Теби“.

Са грчког превела Драгица Тадић Папаниколау

напомене:

¹ Лк 2, 14.

² Пс 110, 9.

³ Слово блаженом Филогонију, 3.

⁴ Лк 1, 26.

⁵ Лк 1, 9-11.

⁶ Јевр 11, 9-10; 32-40.

⁷ Лк 14, 16-24; Уп. Мт 8, 11.

⁸ Лк 13, 10-17.

⁹ Јевр 13, 8.

¹⁰ Пс 144, 13.

¹¹ Канон први, четврта песма, други тропар.

¹² Канон други, прва песма, први тропар.

¹³ Лк 2, 32.

¹⁴ Пс 131, 11.

¹⁵ Ис 11, 1.

¹⁶ Пост 49, 10.

¹⁷ Јоил 2, 31.

¹⁸ Јоил 2, 30.

УМЕТНОСТ ИКОНЕ У ПОСТМОДЕРНОМ СВЕТУ

Интервју са Јоргосом Кордисом. Разговор водио јеромонах Силуан (Јустинијано), 25. јун 2014.

Извор: <http://www.orthodoxartsjournal.org/the-art-of-icon-painting-in-a-postmodern-world-interview-with-george-kordis/>

Атински иконописац Јоргос Кордис може се сматрати једним од најважнијих представника обнове уметности иконе. Његов приступ икони у оквирима Предања није пуко подражавање старих модела, већ примена неизмењивих принципа у решавању савремених сликарских проблема. Његов јединствени стил, с времена на време проглашаван „исувише модерним“ или иновативним, изазов је нашем схватању могућег. Овај интервју помоћи ће нам да схватимо његову методологију, онако како је сам иконописац разуме.

Јоргос Кордис рођен је 1956. године у Грчкој. После студија теологије на Атинском универзитету проучавање богословља и естетике византијског сликарства наставио је на Грчкој православној теолошкој школи светог Крста у Бостону, стекавши диплому теолога. Године 1991. одбранио је докторску тезу на Атинском универзитету, а 2003. постао предавач на истом универзитету. Данас је доцент на катедри иконописа (предавач теорије и праксе) на Атинском универзитету.

Поред свог академског ангажмана, др Кордис наступа као гостујући предавач и држи курсеве иконописања у САД (Универзитет у Јејлу, Универзитет у Јужној Каролини), Румунији (Богословска школа у Букурешту), Украјини (Одески педагошки универзитет) итд.

Др Кордис је такође плодан аутор. Његова књига „Икона и заједница: идеали и композициони принципи иконописања“ (на српски преведена под насловом „У ритму“, издавач Каленић, Крагујевац 2009 – прим. уред.), преведена је на енглески у издању издавачке куће Школе светог Крста. Ова веома корисна књига један је од малобројних практичних приручника за иконописце почетнике.

Осим појединачних икона, др Кордис је осликао многе цркве. У скорије време у САД то су: Храм Свете Тројице у Колумбији (Јужна Каролина), Света Софија у Вели Форцу (Пенсилванија), Грчка православна црква Свете Тројице у Кармелу (Индијана), Грчка православна црква Свете Тројице у Питсбургу (Пенсилванија), Антиохијска православна црква светог Георгија у Фишерсу (Индијана), Грчка православна црква свете Екатерине у Бреинтрију (Масачусетс).

Отац Силуан: Данас се често може чути тврдња да иконопис није уметност. Чини се, међутим, да је ово полуистина. Наравно, разуме се, икону не можемо посматрати искључиво као уметност схваћену у духу хуманизма и ренесансе или крајњег модернистичког субјективизма. Па ипак, иконописање јесте уметност у традиционалном значењу речи *τέχνη*, вештина спајања делова, стварања у складу са ваљаним расуђивањем (*λόγος*). Сматрате ли да је важно оживети схватање иконе као уметничког дела у пуном смислу речи, што подразумева савладавање сликарских вештина, како би се икона заштитила од поједностављеног конзервативизма, који често потискује Предање и тиме онемогућава његово оживљавање у Цркви?

Јоргос Кордис: Да. Сматрам да у нашем постмодерном свету морамо још једном разјаснити значај иконе, како бисмо предупредили њена погрешна тумачења. Према православном Предању, дефинисаном од стране Седмог васељенског сабора и оца из времена кризе иконоборства, иконопис је уметност која има своје специфичне циљеве и одлике. По речима светог патријарха Фотија Цариградског, иконопис је коришћење сликарских средстава са циљем да се, у складу са Предањем Цркве, визуелно представи одређена особа. У том циљу, иконографија проучава и преображава спољашњи изглед особе, под једним јединим условом: да лик остане препознатљив вернику који га посматра. Сликара најпре уклања све неприкладне елементе који задовољавају једино пуку човекову знатижељу и не могу послужити светој мисији иконе. Иконописац, дакле, најпре чини икону сажетијом од фотографије, а затим осликава такав пречишћени лик, на одговарајући начин када је у питању света личност. Иконописац треба да „изуме“, да изнађе прикладан и добар начин сликања. Дакле, према светом Фотију, уметност иконописа је функционална уметност у служби хришћанске заједнице, која помаже вер-

ницима да одрже везу са догађајима и личностима на њима приказаним. Наравно, потребно је детаљно анализирати процес рада уметника у достизању ових циљева.

Отац Силуан: У књизи „Икона као заједница“ говорите о „ритму“ у сликању икона. Осим тога, пишете да сликање захтева структуру, у супротном измиче целина и све остаје на нивоу пуке декорације. Можете ли, молим вас, дефинисати појам ритма и рећи нам нешто више о његовом односу са цртежом и најбољем начину његовог уклапања у структуру композиције?

Јоргос Кордис: Ритам је основно средство које су сликари у доба Византије користили како би постигли јединство између посматрача-верника и приказане особе. Идеја водиља била је да икона није само слика, ликовни приказ на зиду цркве или на дасци. Икона мора бити жива, мора бити присуство светога у храму. На овај начин икона сведочи о веровању да је Црква живо тело самог Христа у времену и простору, у које су сви верници утеловљени и у њему живи. У том смислу, икона је требало да остави утисак на посматрача да све што је приказано јесте живо и присутно. Другим речима, желели су да покажу да је приказана особа присутна у димензији посматрача и повезана са њиме. Сходно томе, било је потребно створити систем сликарских начела који ће послужити овој сврси. Ритам је био основни инструмент. Ритам је један од начина преношења постојећих покрета и енергија на сликарску површину. Свака линија и боја је енергија. Сликар организује ове покрете или енергије тако да икона продре у реалност посматрача и да се сусретне са њиме. Послужили су се начином на који су антички

грчки сликари користили ритам. Све линије формирају Х на површини и читава композиција прати ту Х осовину. На тај начин свака икона може бити ваљано организована као јединствена целина која одаје утисак динамичне равнотеже. Увек је присутан покрет који указује на живот и кретање, и у исто време равнотежа која указује на вечност, на стање безвремене стварности. Помоћу ритма икона се пројектује у реалности посматрача. Боја, светлост и перспектива такође су средства помоћу којих се изграђује ова пројекција. Могли бисмо рећи да је ритам средство које омогућава унутрашње јединство сваке православне иконе и тиме јој помаже у остварењу њене мисије у Цркви.

Отац Силуан: Раније сте супротставили појам виртуелне стварности, чије порекло видите у развоју западног натурализма, и употребу ликовног простора у византијском сликарству, који називате стварна виртуелност. Можете ли, молим вас, укратко изложити неке од разлика између ова два приступа у ликовном приказивању?

Јоргос Кордис: У натуралистичком сликарству, насталом у западној Европи после ренесансе, идеал сликара било је створити илузионистичку слику која на посматрача оставља утисак да иза површине слике постоји другачија иконичка стварност. Сматрали су да ће на тај начин слика постати замена за стварност. Последице су, међутим, биле веома озбиљне. На овај начин створене су две реалности које не комуницирају једна са другом – стварна и лажна. Реалност иконографије илузионистичког религиозног сликарства била је лажна. Христос и свети изгледају као да живе у другој реалности која је далеко од наше. Тело Христово, Црква,

као да је разбијена у парампарчад. Сви који су улазили у цркву и видели натуралистичку слику увиђали су да је Христос одсутан. Христос је био на слици, али је посматрач имао утисак да је приказана особа одсутна. Уследиле су еклисиолошке последице.

У византијском сликарству и у начину на који је Православна Црква одабрала да слика иконе, ствари су стајале другачије. Као што сам већ рекао, први и главни циљ био је да се визуелно прикаже јединство Цркве, тако да посматрач када уђе у храм одмах осети ову истину. С тог разлога ликовни простор иконе треба да се налази испред, а не иза слике. Простор и време личности приказане на икони треба да буду простор и време посматрача. Вођени овим циљем, иконописци су избегли иконичку стварност наглашеног илузионизма и створили стварну, реалну иконичност. У томе се, по мом мишљењу, састоји основна разлика између натуралистичког и византијског сликарства.

Отац Силуан: Може се рећи да ваши небогослужбени радови указују на стваралачку примену разних сликарских школа са почетка 20. века, као што су Винсент

ван Гог, фовизам, експресионизам, или метафизичка школа Ђорџа де Кирика. Може ли се рећи да су ови и други сликарски правци са почетка 20. века утицали не само на ваша небогослужбена дела, већ и на ваш стил као иконописца? Има ли у историји сликарства у 20. веку нечега што би се могло превредновати и применити у иконопису, а да се избегне замка самовољног новаторства?

Јоргос Кордис: Западно сликарство после ренесансе током модернизма представља велику уметничку традицију у којој ми као савременици учествујемо, хтели то или не хтели. Природно је и легитимно бити под утицајем ове традиције и њених великих достигнућа. По мени, једино питање је: како искористити та достигнућа да би се континуитет православног Предања наставио без прекида? То је једино питање. Да би ово било постигнуто, ми као сликари морамо да будемо веома опрезни. Сваки елемент преузет из секуларног сликарства мора да буде прикладан и асимлиран у постојећу традицију. На пример, импресионистичке идеје о употреби боје делимично могу бити преузете од стране православног иконописца. Идеја коришћења комплементарних боја на начин на који су их импресионисти користили је интересантна. Али ми ни у ком случају не смемо изгубити линеарно истицање праменова и јасно дефинисане облике предмета приказаних на икони. Магловите импресионистичке форме без јасних граница непримењиве су у византијском сликарству. Други пример: снажне и чисте фовистичке боје дивно изгледају на минијатурама и у том контексту могли бисмо користити неке комбинације боја из ове палете. Али, по мом мишљењу, исту ту палету не можемо користити за осликавање цркава, где је најважније створити спокојну и ведру атмосферу.

Употреба елемената секуларног сликарства уобичајена је пракса свих иконописца византијског и поствизантијског периода. Не смемо се плашити овога. Једноставно, морамо бити свесни дубине нашег Предања, које је потребно настављати и обогаћивати.

Отац Силуан: Можда у ширем смислу можемо говорити о две основне тенденције у историји иконописа – класичној и експресивној. У првој тенденцији видимо грчко-римски, хеленистички осећај за пропорцију и лепоту, који углавном нагиње ка натурализму и осећају телесне чврстине. Друга, пак, тенденција нагиње више некој врсти „апстракције“, графичког поједностављења, линеарности, издужења, „искривљења“ и равноће облика. Трећа стилистичка могућност била би комбинација двеју крајности. Да ли би било погрешно говорити о вашем стваралаштву као о „иконографском експресионизму“?

Јоргос Кордис: Тачно је да су у прошлости окосницу византијског сликарства чинила два правца, један пореклом од хеленистичког натурализма, други од експресионизма позне антике. Међутим, ова два прав-

ца увек су се преплитала, дајући комбинације елемената двеју традиција. Тако, на пример, у сликарству из доба владавине Комнина, које је махом линеарно, уједно је заступљена обимност и телесност. У сликарству времена Палеолога, у ком доминира обимност, линеари-

зам је увек присутан, будући да је све у затвореним и дефинисаним облицима боја. Сматрам да не постоји толико јасна и оштра разлика између двају споменутих правца. Лично проучавам целокупну традицију као јединство и преузимама елементе свих стилова и „школа“. Трудим се једино да стварам у оквирума Предања, не нарушавајући основна правила и принципе. Икона увек мора бити присуство представљене личности. Представљена особа мора бити непосредно препознатљива верном народу. Икона мора да продре у реалност посматрача и да успостави естетску везу са њима. Улазећи у осликану цркву, посматрач мора да осећа присуство светих, да има преукус сладости Раја.

Отац Силуан: Није довољно просто копирати прототипове, потребно је њихово стваралачко тумачење, али, сматрам, без икаквих компромиса када је у питању верност Предању. Понекад се чини да је иконописац дошао до прототипа које није раније видео, али, опет кажем, без икаквих компромиса у погледу Предања. Рецимо, недавна икона виђења апостола Павла на путу за Дамаск, или ваше пређашње композиције главних

догађаја из Јеванђеља и отаца из Добротољубља. Неки сматрају да је задатак иконописца нека врста академизма, чисто механичко копирање окоштаних форми у ком нема места стваралачким решењима ликовних проблема. Можете ли нам рећи нешто више о наизглед парадоксалном споју уметничког стваралаштва и верности Предању?

Јоргос Кордис: Као што сам већ рекао, трудим се да будем веран Предању и да своје стваралаштво заснивам на његовим темељима. Једино важно јесте срж Предања. Данас нажалост многи иконописци сматрају да Предање чине одређене форме које су у прошлости створили велики иконописци. То није Предање, већ само израз Предања у времену. Због тога су у прошлости постојале различите школе и правци. Иконописци су били свесни сврхе свог рада, знали су циљ цртања линија и употребе боја. Због тога су њихова дела, њихове иконе, премда нису идентичне, обједињене заједничким темељним начелима и идеалима. Предање је увек устаљено и увек промењиво. Увек носи ове две одлике, иначе у супротном не би било Предање. Ако Предање престане да ствара оно престаје да буде Предање и претвара се у музеј. Бити веран Предању значи стварати на темељима његових постојаних вредности и начела.

Отац Силуан: Приметио сам да радите углавном по сећању. Када сликате композицију на зиду цркве ви не гледате прототипове. Немате код себе слике или цртеже које бисте користили као полазну тачку. Као да сте запамтили прототипове и присећате их се спонтано у току рада. То вам омогућава спонтан распоред и решавање композиционих проблема у складу са непосредним архитектонским контекстом. Захваљујући томе композиција као да дише, не стиче се утисак неприродне уклопљености у дате оквире и стога неразрешености, као што је често случај када се платно осликава по мери и затим лепи на жељено место. Једноставан одговор гласио би да је реч о вашем таленту, али, сигуран сам, сложићете се да је таква вештина уследила после година и година искуства и марљивог рада. Из вашег дугогодишњег искуства, какав савет бисте дали иконописцу који жели да достигне тај ниво ликовног памћења?

Јоргос Кордис: Добро је проучити примерке старих икона пре почетка рада, да би се избегле евентуалне догматске грешке на новим иконама. Али је исто тако важно почети рад по сећању. На тај начин иконописац ради са пуно слободе и из срца. Чува у сећању светог и догађај, и више се моли него што покушава да преслика облике. Иконе су на тај начин спонтаније, аутентичније. Али потребно је време и пракса да би се стекла вештина.

Отац Силуан: Као што је већ речено, поред иконографије, ви се такође бавите небогослужбеним

сликарством и цртежима. Постоји тенденција да се ове две сфере посматрају као међусобно искључиве. Ипак, чини се да је ваше стваралаштво посвећено савременој проблематици света уметности који је изгубио везу са Светим. Ваше световно стваралаштво на неки начин се може посматрати као мост, као „праг“ који подсећа савременог човека на присуство Светог упркос његовом страдању у потрази за аутентичном заједницом у категоријама палости. Можда поетске слике загрљених парова и меланхоличних љубавника нису ништа друго до персонификације наше снажне чежње за јединством са Богом у духу Песме над песмама. Чак и када је тема трагична, када је реч о изолацији, када је патња главна тема, не стиче се утисак да изостаје тема избављења, посматрано из угла целине вашег опуса. У целини, у њему преовладава радост. Али то је моје тумачење. Шта би сте ви истакли као главну тему вашег небогослужбеног стваралаштва? На који начин несакрална уметност може послужити као „праг“ тајне Светог у култури која је заборавила свештену функцију и потенцијал уметности какав видимо у икони?

Јорџ Кордис: Допада ми се ваш приступ. Тачно је да моје „световно сликарство“ није раздвојено од сакралне уметности. Православни хришћани су у прошлости приказивали црквене и нецрквене теме истим сликарским средствима. Многе теме византијског сликарства описују свакодневицу и сл. у иконографском стилу. Исти идеали и принципи примењују се чак и када се сликају паганске теме и паганска божанства. Многи прикази овог типа сачувани су у минијатурама. Моја намера је да сликам разне аспекте људског живота, због тога што Православна Црква у своје окриље прима све, па и „трагедију“ постмодерних изолованих људи који живе ван сваке везе са Богом. Примена византијског начина сликања је, сматрам, мост који спаја све, одајући утисак да чак ни пала људска стварност није одбачена, да чак и у њој налазимо преукус светлости Цркве. Свуда постоји нада и вишезначност.

Отац Силуан: На Принчевој школи традиционалних уметности у Великој Британији постоје постдипломске студије иконописа које води Аидан Харт. У Грчкој, Русији и Румунији професионално иконописачко образовање може се стећи у семинаријама и на универзитетима. Међутим, све што у САД постоји то су недељне радионице, чији су циљеви претежно „хобистички“. Каково је ваше мишљење о овоме? Шта је по вашем мишљењу потребно да се догоди да би се у САД појавила професионална школа иконописа у којој би се формирали будући иконописци?

Јорџ Кордис: Тачно је да у САД не постоји професионална иконописна школа, место где би се могле стећи вештине и способности доброг иконописца. Наравно, у православном свету увек је присутан проблем наставне методе. Путујући и поучавајући широм света, уочио сам да сваки иконописац користи другачије методе, заправо да сви импровизишу. То је проблем. Не због

тога што су методе различите већ због тога што оне често нису добар пут ка достизању наставних циљева. По мом мишљењу, најпре је потребно израдити добар наставни метод који ће бити заснован на Предању. Метод који ће помоћи ученицима да постану ствараоци, а не кописти. Могла би се основати школа иконописа у коју би били позвани искусни иконописци са свих страна света, да поделе своје искуство и знање. У том случају могли бисмо очекивати да ће се током наредних неколико деценија формирати америчка иконописна „школа“, са својим сопственим одликама и моделима. Имам план да започнем нешто слично и у вези сам са другим иконописцима и делатницима на пољу црквене уметности који деле моју визију. Надамо се да ће се наши планови остварити током наредне две године.

Са енглеског превео Иван Неђић

Андреј Дудченко, свештеник

О ФАНАТИЗМУ, РЕЛИГИОЗНОСТИ И ПРАВОСЛАВЉУ

Чланак се први пут појавио у часопису *Камо грядеши*, бр. 1 (17). 2001. године. После тога се појављивао у електронским верзијама на различитим интернет порталима и у различитим временским периодима

Почетком јесени ове године, сав цивилизовани свет је са негодовањем посматрао деловање религиозних фанатика – екстремиста. Посматрајући рушевине америчких небодера, слушајући о новим и новим ковертима „са белим прашком“ које држе у напетости државу која претендује до данашњег дана на светско лидерство, ми често мислимо: „Ето опет, ти муслимани! Хвала Богу, међу нама нема таквих фанатика!“ Размишљајући тако, обмањујемо себе, јер фанатизам и екстремизам су могући не само у исламу, који у свом у традиционалном облику фанатичне покрете посматра као један вид секти, већ у свакој религији, у сваком светоназору.

В. Розанов се некада питао: „Шта је то фанатизам? Само јака вера доведена до једнакости са реалним осећањем... Каква је вера, такав је и њен 'фанатизам', бели или црни, негативни или позитивни.“ Не могу се сложити са руским мислиоцем. Али, пре него што кренемо даље са расуђивањем, обратимо пажњу на следеће изводе.

„Отпустивши“ до смрти

Не тако давно, украјинско друштво је било шокирано низом објава у средствима јавног информисања (*Сегодня, Факты* од 13. новембра) о томе како су религиозни фанатици убили глађу две девојчице. Како се испоставило, трагедија је изазвана религиозним поривима оца и мајке ових девојчица, који су решили да спроведу дуги „пост“, одрекавши се хране дуже од месец дана. Светлана (тако се зове несрећна „подвижница“ – мајка) је новинарима испричала да су она и Артур прво посећивали скупове пентикосталаца, али су се после разочарали и изашли из секте, оставши „само хришћани“. Ето, такво „обично хришћанство“ је постало искушење за њих. На крају, Артур је створио сопствену заједницу у коју су ступили његови укућани заједно са његовом мајком и женином сестром. Једног прелепог дана решили су да установе дуги пост са циљем „да добију помоћ од Бога“ због једног породичног проблема. Надахњујући се, као што и бива са секташима, неким наводним „гласом“ од Бога, заједница је почела да упражњава пост. Такав „глас“ су, по Светланином сведочењу, чули више пута. *Даље се све одвијало по класичној шеми сатанске прелести.*

Подсегићу да се у православној аскетској традицији прелешћу назива једна од најопаснијих духовних страсти, када хришћанин о себи почиње да мисли као да је већ достигао одређени степен светости. У стању неизмерљиве духовне гордости, човек прихвата демонска виђења као Божија откровења.

Артур и Светлана су уобрили да су људи који су удостојени таквог чудесног општења са Богом. Када су девојчице, од којих је млађој било само три године, тражиле да једу, родитељи су им давали само воду, умирујући их да ће им ускоро сам Бог дати храну. Како

је касније испричала Светлана сестра по „вери“ Ирина, која је такође учествовала у „посту“, они су Божију помоћ доживљавали отприлике овако: „Ула-

зим у кухињу, а тамо стоји лонац са боршчем који нам је Бог послао.“ Такве примитивне жеље је немогуће назвати религиозним, то је сличније *губитку разума*... Уосталом, Ирина је могла нешто и да не схвати. Али, није могуће да Светлана није схватала идеје свог мужа. Из њеног говора је видљиво да плач и дечије молбе нису много одвлачили пажњу родитеља од прелесних утисака: „Дешавала су се веома јака естетска проживљавања, неземаљска. Видела сам воћњаке са јабукама, крушкама, шљивама... Осећала сам неку тугу за рајем... Имала сам тако јаку веру у то да Бог жели све то да ми покаже и врати.“ Заиста, какво „рајско наслађивање“! Истина је много грубља, трогодишња кћеркица више није тражила да једе, умирала је од глади, а кроз неко време и друга. Њихова тела су хладнокрвно оставили у купатилу. *Али ни смрт деце није уразумила секташе.* Уверени у исправност свог духовног пута, они су мислили да ће их Бог васкрснути... Васкрснуће их поново за земаљски живот, који је ионако, по њиховом мишљењу, био „бесмислен“.

Неколико примера из историје

У блиској прошлости могуће је пронаћи мноштво примера *фанатичног односа према вери* који су коштали живота не само једног човека. У новембру 1978. године од тровања цианидом погинуло је 912 чланова америчке секте *Народни храм*, који су испуњавали сваки прохтев свог „гуруа“ Цими Џонса. Пет стотина присталица *Покрета за обнову десет Божијих заповести* у Уганди су марта 2000. године, после вишечасовног „молитвеног“ делања, на које су довели и своју децу, запалили зграду и живи изгорели. Њихов представник, бивши римокатолички свештеник, назначио је крај света 31. децембра 1999. године. Када је назначе-

ни датум прошао, пренели су га у следећу годину. Али, упоредо са тим, „пастор“ је убедио своје припаднике да се раније „узнесу на небо“. Изгорела тела седамдесеторо припадника секте *Орден храма сунца* су била пронађена у октобру 1994. године у два швајцарска села. Како се испоставило, циљ самоспаљивања била је жеља да се нађу у срећном свету на Сириусу. Списак је могуће продужити...

Уколико погледамо историју руске религиозности, такође ћемо пронаћи мноштво примера варварског фанатизма. Колико коштају различита размишљања, на пример хлистова и скопаца, који се у помамној екстази самоспаљују? Самоспаљивање су практиковали и руски старообрядци. Талас самоспаљивања започео је крајем 1660. године и добио је одобрење од лидера староверског покрета протопопа Авакума: „Они што спале тела своја, који душе у руке Божије предају, ликоваће са Христом у векове векова као самоволни мученици“. На тај начин, самоубиство се у очима фанатика преобратило у добровољно мучеништво. Веома је индикативан у том погледу чланак *Самоспаљивање* из савременог речника *Старообрядци* који је издат 1996. године: „Самоспаљивање (другачије: гар) је мученичка смрт у огњу на коју су добровољно ишли много старообрядци, да не би упали у антихристове руке.“ Међу расколницима су се појавиле и тако изострене форме самоуништења, као што су изгладњивање, утапање у води, клање заједно са малом децом па чак и бебама. Прво масовно самоспаљивање са две хиљаде жртава догодило се у Нижегородској области 1672. године. Влада царице Софије је 1685. године издала указ о примењивању казних мера према расколницима, који је одобрен и од стране патријарха Јоакима. Први облик самоистребљења јесте такозвано самоуморење изгладњивањем до смрти. Код Руса они који ово практикују називају се *морелници*. Градили су посебне полуземљане „морелне“ ради масовног самоуморења, где су, заједно са малом децом, умирали људи који су се саглашавали са „постом до смрти“.

Светитељ Димитрије Ростовски је овако писао о морелницима: „Они имају скит, који се назива морелница, где такође, као и спаљивачи, обичне људе, мужеве и жене, обмањују и затварају, да наводно, гладовањем и постом, за Христа умиру... Имају ти морелници посебно изграђена места за то у шумама: или колибе од дрвета или јаме у земљи. Колибе су са малим вратима, кроз која убацују обманутог и чврсто затварају; јаме су без врата, али их одозго пуштају. Јаме или пећине су дубоке, из њих је немогуће никоме да изађе, зато што их одозго чврсто заграђују или ојачавају. Смештају понекад тамо једнога, понекад двоје, или троје и више. Они који су ту смештени, после првог, другог и трећег дана и више, изгладнели, узвикују, вичу, моле да би били пуштени одагле; али нема никог да их чује, нити би се ко сажалио на њих. А још је ужасније то слушати тамо где су смештени двоје, троје или више, који, не издржавајући глад, једни друге живе једу, ко коме може одолети. И да не мисли неко да ово није истина, да у затвору не једу једни друге, јер и сам човек у таквој нужди једе човека. Какав је тамо уздах? Какав плач? Каково ридање? Каква туга и бол? И откуд тамо спасење од тог невољног мучеништва? И тако, проклињући дан свог рођења, гину узалудном смрћу, телесно и душевно: не за Царство Небеско, него њихове душе одлазе у

адске муке јер су самоубице. И каква им је корист од те горке смрти? Јер Христу Господу то мучеништво није пријатно.“

Фанатизам и прелест

Фанатично стремљење ка самоуништењу се може приметити међу људима посебног психолошког типа коме припадају они који су склони екстази, нарцизму, визионарењу, виђењима и предказањима који су повезани са посебним стањем – са прелешћу. Као што смо горе напоменули, прелест је духовна самообмана у којој човек фантазије своје болесне уобразиље или демонска виђења прихвата за откривења Божија. Већ само тражење, стремљење ка духовној наслади, према пријатним духовним осећајима јесте крајње опасно. Чак само замишљање било каквог лика за време молитве (на пример, замишљање Христа приликом молитве) је строго забрањено у православном аскетском предању. Преподобни Симеон Нови Богослов, знаменити православни светитељ из XI века, који се сам више пута удостојио виђења нетварне светлости, упозоравао је да изображавање „небеских блага, анђелских чинова или светитеља“ приликом молитве представља знак прелести. „На овом путу, прелештавају се и они који виде светлост својим телесним очима, осећају благоуханије њухом својим, слушају гласове ушима својим и томе слично.“ Стање прелести се обично карактерише крајњим фанатизмом, преузношењем над другима, љутњом против оних који се труде да укажу паломе у прелест на погубност његове ситуације. Да се тако нешто не би догодило, православни би морали чврсто да памте једно просто правило: због присутности у сваком од нас духовног слепила и скривене гордости, неопходно је трудити се на све начине да се избегавају и не прихватају никаква виђења.

Тип фанатика

Речник са објашњењима В. Даља говори овако о фанатизму: „Фанатизам је кривоверство, грубо, упорно сујеверје, надоместак вере; гоњење оних који другачије мисле под окриљем вере.“ Ова дефиниција је у корену супротна мишљењу В. Розанова које смо навели на самом почетку чланка. Одиста, фанатизам се може појавити у свакој религији, али питање је у томе да ли је он њен адекватан израз? У већини случајева потребно је рећи „не“.

Фанатично опредељен човек увек гуши у себи и избацује из своје личности многе суштинске људске црте, његова свест се сужава, а емоционални и интелектуални живот постају примитивни. Фанатик не верује истински у лик Божији у човеку, не верује Промислу Божијем, у моћ Његове истине, односно, фактички не верује у Бога. *Слика света код фанатика се страшно поједностављује*. За њега постоје само два крајња пола и у сагласности са тим читаво човечанство се дели на само две групације: на оне који су „са мном“ и на оне који „нису у праву“. Такво упрошћавање много олакшава борбу. Фанатик, по правилу, бива обузет једном идејом. Он не примећује разноликости у Богом створеном свету. Он је беспштедан према свему што сматра неправилним. Са тачке гледишта фанатика, све различито, што није повезано са његовим примитив-

ним светоназором, подлеже истребљењу. Са тиме је повезан и афект страха, који увек подсвесно или јавно дејствује у души фанатика. Фанатик не зна и не прихвата слободу, иако му се чини као да наводно врши слободна дела. *Он је фактички лишен духовног живота.* Никада критички не може оценити свој положај. Наравно, фанатик може да призна себе за грешника, али само пробајте да му укажете на погрешност његовог пута! Он није у стању да призна своју заблуду, и заштићујући се од напада, сам почиње да прогони друге. Иако фанатик себе и сматра верујућим, његова вера је толико далека од истинске религиозне вере, колико је леш далек од живог човека. Његова вера није у односу са истином. Да би прихватио истину, требао би да се одрекне егоизма, индивидуалности, а то фанатик не може да учини. Он може да изађе из себе само у злоби против других, али не и у трагању за истинском љубављу без које је немогуће спасење. Фанатик може да изађе против другог али не и у сусрет другоме.

Фанатизам и религиозност

Духовна наказност фанатизма је супротстављена истински религиозној структури човека. Права вера у Христа не одриче и не искључује ниједну пројаву људског духа, већ стреми да освешта и преобрази сваку врсту људске делатности. Религиозан човек тражи, пре свега, сусрет са живим Богом, у чему му помаже саборно искуство мноштва верујућих који чине Христову Цркву. Верујући заједничари са живим Предањем, тражи сусрет са другим верницима и спреман је да се отвори према сваком ближњем у кенозису љубави, у смирењу, сећајући се тога да „сви ми грешимо“ (Јак 3, 2). Верујући никада неће почети да сматра свој став безгрешним и једино истинитим. Он не заборавља да је Истина Христос, а да ће збир његових сопствених убеђења увек имати неку непотпуност и недовољност, јер сви ми у овом свету „сад видимо као кроз стакло, у загонетки, а онда ћемо лицем к лицу; сад познајем нешто, а онда ћу познати као што сам познат“ (1 Кор 13, 12). Истински верник неће мрзети оне који, по његовом мишљењу, нису у праву. Верујућег одликује стрпљење према грешнику. „Воли грешника и мрзи грех“, истински је хришћански принцип. Овде је пригодно да се присетимо поучног догађаја из живота преподобног Макарија Великог.

Идући једном на Гору Нитријску са својим учеником, преподобни Макарије Египатски посла тога ученика напред. Уз пут, ученик је срео многобожачког жреца који је некуда журио. Ученик нескромно рече: „Реци ми демоне, куда журиш?“ Жрец се, као одговор на ову нељубазну реч, баци на ученика, поче да га туче и оставивши га једва живог, крену даље. Срео га је и преподобни Макарије који га поздрави са: „Срећан ти пут, добри човече!“ Жрец се зачудио поздраву Макарија, те му је рекао: „Твој поздрав ме је одушевио и ја видим да си ти човек Божији! А ето, само што ме је срео сличан монах, досађивао ми је и ја сам га једва живог оставио.“ Затим је жрец усрдно замолио преподобног Макарија да га учини истим таквим, као што је он, добрим монахом. Тако је примио хришћанску веру (Минеј, 19. јануар). Смирење и љубав светитеља према грешнику којег је срео, овога су довели до покајања. А да је преподобни имао фанатичну нетрпељивост,

онда би душа многобожца погинула непросвећена светлошћу Христовом.

Фанатизам и Православље

До сада смо посматрали фанатична изопачења свести засебно од Православља. Природно, Православној вери је страна свака манифестација фанатизма и сваки фанатик, одабирајући своју ограниченост, удаљује се од Цркве. Али, нажалост, фанатизам и Православље се ипак често преплићу у свести нецрквених и неоцрквених људи. И у световној јавности често можемо сусрести готово потпуно поистовећивање фанатизма са Православљем. Изузетни православни проповедник, архиепископ Јован Шангајски, једном је приликом написао чланак о сличном проблему, назвавши га *Секташтво у Православљу и Православље у секташтво*. Владика Јован чланак почиње овим речима:

„Погрешно је мислити да сви православни одиста нису секташи и да сви секташи истински нису православни. Није сваки православац по имену, такав и по духу и није сваки секташ по имену, такав и по духу; у садашњем времену поготово можемо срести „православног“ – а правог секташа по духу своме – фанатичног, неиспуњеног љубављу, уско рационалног, који се ослања на људску страну, који није жедан и гладан правде Божије, него насићеног својом гордом правдом, који строго суди са врха те своје лажне правде која је са спољашње стране догматски истинита, но која је лишена рођења у Духу. И супротно, могуће је срести секташа који јавно не схвата смисао православног служења Богу у Духу и Истини, који не признаје ово или оно изражавање црквене истине, но који у себи таји много онога истински Божијег, праве љубави према Христу, истински братског ка људима.“

Наравно, ни владика ни ја не желимо рећи да је пут православне духовности једнак секташком путу. Али, често се догађа да у неким протестантским заједницама човек среће више искрености и људске топлине, него међу православнима. Сваки учесник протестантских сабрања највероватније је барем једанпут завирио у православни храм. Шта је он тамо могао да сретне? Богатство православне духовности, лепоту наших песама, богословску дубину богослужбених текстова и нетљену лепоту наших икона? Да, али је најпре сретао нас, постојане парохијане који би морали да му помогну да увиди све то што је горе помешано. И та чињеница, да човек није остао са нама, сведочи против нас. Наша бездушност и немилосрдност, наша ситничавост и често фанатичност, разлози су што протестантске заједнице у Кијеву сабирају више људи него православни храмови. Колико често православне уништава грубост, колико често волимо директно, као што кажу – у лице – одрезати ономе који је заблудео његову неистинитост, називајући га при томе одступником или јеретиком. И колико се то разликује од приступа истог оног преподобног Макарија Великог или апостола Павла, који је започео своју проповед међу атинским незнабожцима са признањем одређеног дела вредности јелинског (при томе многобожачког!) богопознања. Послушајмо даље владика Јована: „Православни по самоисповедању, морали би да схвате да Православље није привилегија и није повод за осуђивање других и да то није гордост. Православље, баш супротно, јесте смирење, јесте исповедање Истине као правде и као љубави. Православље би требало да побеђује само својом светлошћу, као Господ, а то значи не пушком, било правом, било оном у речима, свеједно. Православље не просијава у православној заједници, у оној која се горди својим Православљем. Оно просијава у оном ко је смирен у свом Православљу, ко чистоту вере не доживљава само својим маленим разумом, већ духом, читавим живо-

том. Лепота Православља је дата ради спасења људи, а православни су је почели окретати ради осуђивања, ради погубљивања људи. Можемо рећи да на земљи нема у потпуности православних људи, него да су делимично православни и сами такозвани православни, па и они који себе не сматрају православнима, него се сматрају да су у Христовој Цркви и живе у Христу. Православље је сунчева светлост која на земљи пребива. Светли за све, али се сви не осветљују њоме, они који су у котлини, који су затворили прозоре, који затварају своје очи...“

Православље би требало да оживљава и продуховљује човека. Оно треба да приводи верујућег ка узрастању у љубави. Хришћанска љубав би требала да буде слична љубави Божијој, која се излива не само на оне који су беспрекорни у вери, него на све: *Да будете синови Оца свог који је на небесима; јер Он заповеда свом сунцу, те обасјава и зле и добре, и даје дажд праведнима и неправеднима* (Мт 5, 45). Свака ограниченост, сваки фанатизам су неспојиви са истинском вером у Христа. Веома лако је противника гађати камењем, веома је лако сматрати да је ради спасења потребно учинити само овај или онај низ поступака, било да је то самоуништење или смрт од глади, испуњење наредби руководиоца, или супротно, руковођење својим присталицама. Много је сложеније живети у Христу. Теже је бити пажљив, теже је обраћати пажњу на браћу по вери и оне ближње које ми Господ данас шаље у сусрет. Али, управо такву смирену љубав, истинску Христову љубав, тражи од Цркве и хришћана савремени свет. Ако ми, православни, не постанемо у свету „жива икона, живо присуство Христа“, по речима митрополита Антонија Сурожског, онда нам прети израстање у малену, затворену секту фанатика која не види даље од сопственог носа.

Пратећи савремени црквени живот, могу рећи да се, хвала Богу, у садашњем времену то неће догодити. Али какво ће бити Православље у време наших унука и праукука зависи од тога како ћемо живети и веровати данас.

Са руског превео Дејан Ђуричић

Освећење обновљене Буковичке цркве

БОЉЕ ЈЕ ДА БОГ ПРОЈАВЉУЈЕ НАША ДОБРА ДЕЛА НЕГО ДА ИХ МИ ИСТИЧЕМО

Дан када знаменита црква, као што је она коју су наши родољубиви преци подизали и обнављали у Буковику код Аранђеловца, током вишевековног државотворног трајања, са свим успонима и падовима нашег народа, буде, у нашим временима, уређена за духовно усавршавање данашњих генерација, заслужује да буде посебно запамћен. И заиста, 5. октобар 2014. године, када је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, освештао обновљену цркву Светог архангела Гаврила у Буковику, јесте датум који остаје урезан златним словима у историји нашег црквеног живота, јер сведочи да и у ово време међу Србима има много оних који настављају велика дела из прошлости.

Након освећења обновљене цркве, Његово преосвештенство Епископ Јован служио је Свету Литургију која је симболизовала сва спасењска прегнућа благочестивих Шумадијанаца. О томе је проповедао и Владика шумадијски:

„На здравље и на спасење Света Литургија и Свето причешће, браћо и сестре! Срећно и Богом благословено освећење овог обновљеног храма на који смо данас призвали Духа Светога да га кроз наше руке освети и да га утврди до краја света и века.

Молили смо се Духу Светоме, Духу који управља Црквом Божијом, који живи у Цркви Божијој; зато је Црква непогрешива, а ми људи јесмо грешни и због тога и долазимо у цркве. Нема човека без греха. Само један дан да поживи не може бити без греха, како каже Јеванђеље. Ми знамо нашу палу природу људску, знамо наше слабости. Али, треба да знамо и да верујемо да је Бог милостив, да је Бог љубав, да је Бог правда, да је Бог истина, да је Бог милосрђе. Морамо бити свесни ових Божијих дарова, али и нашег греховног стања, па да се покајемо. Да призовемо Бога, Спаситеља за спасење наше и за добро наше. Неопходна нам је Божија помоћ на сваком кораку и на сваком месту, поготово у овим данашњим временима, која нису лака. Данас је све обезвређено, а вредности су замењене. Због тога што је човек пореметио хармонију која је постојала када је Бог створио свет, данас трпимо и страдамо. Ако је то страдање од Бога, нека је благословено.

Али, на нама је да гледамо да не страдамо због сопствених грехова и да не страдамо што самосвојно мислимо како сам само ја добар, како нисам грешан... Ко је тај, ко није грешан!?

Данас смо чули у Јеванђељу како жена Хананејка моли Господа да помогне да јој оздрави кћерка. Она каже – *Госпode, помози ми*, јер је бол детета и њен сопствени бол. Заиста је хришћански да осетимо бол другог, тугу другог као своју тугу, рану другог као своју рану, јер смо ми хришћани породица Божија у којој сви састрадавамо једни са другима. Хришћанство се не остварује на језику, него на делу, и треба увек да помогнемо другоме.

Из данашњег Јеванђеља видимо да је Господ најпре хтео да утврди веру жене Хананејке, веру апостола по ред Њега, веру присутног народа. Док му апостоли говоре да се сажали на мајку која виче, Он изговори тешку реч – *Није добро узети хлеб од деце и бацити псима*. Тешка реч, али велика поука. Када жена која преклиње чује ове, у неку руку, прекорне речи, она се не љути на Христа, јер зна да Бог не говори узалуд, па каже – *Да Госпode! Али и пси једу од мрва што падају са трпезе господара њихових*. Другим речима, она каже, Госпode, ја јесам Твоје пseto, и верујем да ћеш ми помоћи. Није се наљутила због ових тешких речи. Искрено, да ли бисмо ми данас могли да поднесемо да нас неко назове таквим именом? Тешко! А на њене трпеливе речи Господ одговара – *О жено, велика је вера твоја; Нека ти буде како хоћеш! И оздрави кћи њена од оног часа*.

Браћо и сестре, не постоји нико међу нама ко није болестан душом, срцем и умом својим, јер чим погрешимо, ми смо духовни болесници. Зато, лечимо дух свој, лечимо свој ум, али не неком нашом силом, него молитвом, постом, бдењем, лечимо свој ум умом Христовим да не би доживели оне речи апостола Павла – *И како не марише да познају Бога, предаде их Бог у покварен ум да чине што је неприлично*. Нема тежег стања у роду људском него имати покварен ум. А ми, када погрешимо, треба да знамо да ваља да дођемо у

цркву, да се помолимо Богу. Црква се и гради да ми дођемо у њу.

Ја молим Бога и још једном призивам благослов Божији који је данас низведен, да вас освећује када до-

лазите у ову обновљену цркву. У цркви се савршавају најсветије тајне, у цркви се савршава највеће дело и Бога и људи, а то је Литургија. Далазите на Литургију. Она ће вас лечити, она ће вас излечити, она ће вас охрабрити, она ће вас ојачати, она ће вас утврдити у вери, јер Литургијом се учимо како треба да живимо, шта треба да радимо, шта треба да говоримо. Браћо и сестре, Литургија је најбоља веронаука. Али, немојмо мислити да смо већ нешто научили. Не, хришћанска вера православна, Јаванђеље Христово – никада не може бити изучено.

Наш задатак је да будемо деца Божија, ђаци Божији. А ђак само мисли како да савлада градиво. А ми, савладајмо градиво живота. Градиво живота је важно, јер морамо поћи Господу, морамо се суочити са оним по чему смо живели у овоземаљском животу.

Нека Господ све вас благослови. Нека Господ благослови све оне који су и најмање допринели да овај обновљени храм боље изгледа и од првобитног храма. Ви који сте помагали обнову овог храма и Богу сте позајмљивали, ви сте Бога задужили тим својим делом. Када се даје храму, онда се то не обзнањује јавности, немамо користи ако кажемо ја ово, ја оно... Него да дамо у смирењу и у тихости. Не мора народ да зна, нека зна онај горе. Боље да Бог пројављује наша добра дело него да их ми истичемо, па да кажемо ја, ја... Сујета и гордост су несрећа сваког човека. Хвала свима, хвала свештеницима буковичким Драгомиру Кецићу и Браниславу Бороти који су се много трудили са председником Црквеног одбора Зораном Беговићем око обнове. Хвала свима и нека вас Господ благослови и нека вам Он узврати оним што је, по Њему, најбоље. То је увек за наше добро и за наше спасење. Бог вас благословио.“

Након беседе, додељени су ордени и архијерејске грамате онима који су најзаслужнији за обнову Бу-

ковичке цркве. Орден Светог Симеона Мироточивог уручен је старешини цркве протојереју ставрофору Драгомиру Кецићу и председнику црквеноопштинског управног одбора Зорану Беговићу.

Орден Војда Карађорђа добио је Александар Вељовић из Аранђеловца. Архијерејске грамате признања добили су: Миленко Ивовић, Радослав и Милован Вулићевић, а архијерејске грамате захвалности Вукашин Ратковић, Савић Нововић, Радован Марковић, као и фирма *Отуа Венџас*. Архијерејске захвалнице су добили Слободан Лаловић, Зоран Грујић, Дејан Скерлић, Иван Ћосић и Љубомир Тимотијевић.

Културно-уметнички програм у порти Буковичке цркве приредили су ученици Техничке школе из Аранђеловца заједно са културно уметничким друштвом *Шамот*, а одломак из монодраме *Надежда Петровић* у режији Божидара Ђуровића извела је драмска уметница Биљана Ђуровић.

Ово изузетно сабрање завршено је заједничком трпезом љубави у ресторану *Рујна Зора* у Аранђеловцу.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЈАРУШИЦАМА

На празник Светих мученика Трофима, Саватија и Доримедонта Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у селу Јарушице, у цркви посвећеној Сабору Светог архангела Гаврила, уз саслуживање свештенства шумадијске епархије.

После прочитаног Јеванђеља владика је одржао богонадахнуту беседу коју је започео тумачењем прочитаног зачала из посланице Ефесцима. Он је нагласио да не смемо да будемо као мала деца коју љуља и заноси сваки ветар учења заснован на људској обмани и лукавству. Ми, одрасли људи, треба да будемо као мала деца, али не по узрасту, већ по незлобивости и чистоти душе и срца. Зато Христос и каже да ако не будемо као мала деца нећемо ући у Царство Небеско. Човек пун себе, своје гордости и сујете, не треба да се нада да ће такав ући у Царство Божије. Бог нам као родитељ пружа руку којом једино Он може да нас води, а на нама је да и ми Њему пружимо руку. Ако не прихватимо руку Божију ми самим тим пружамо руку ономе који мрзи и Бога и који нам нуди мржњу уместо љубави. Ако мудрујемо својим умом а не Божјим, и ако немамо смирења, ми пропадамо без обзира који положај заузимамо у Цркви или друштву. Нама људима ваља не да останемо у узрасту дечијем, већ да узрастамо у познању Бога и праве науке која води ка Њему, а она може да води само кроз врлине, веру, мир и слогу. На крају је Владика присутни верни народ благословио уз призивање Бога да нам помогне да будемо бољи људи и бољи хришћани.

Ученици веронауке из јарушичког краја су причешћивањем у великом броју показали су на делу да им је веронаука у срцу и да, иако су још мали, сада постављају темеље својих личности.

Након Свете Литургије Владика је освештао новосаграђене црквене канцеларије, а за показани труд око одржавања храма, изградње црквене сале и осталих објеката у порти надлежни парох Милан Ћосић одликован је протојерејским чином.

На крају овог дивног сабрања уследила је трпеза љубави уз пригодан културно-уметнички програм.

Горан Живковић, протонамесник

ЦРКВЕНА СЛАВА У ЈОВАНОВЦУ

Поводом црквене славе, Зачећа Светог Јована Крститеља, у понедељак 6. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства и монаштва служио је Свету архијерејску Литургију у приградском насељу, Јовановац.

Црква у Јовановцу била је мала да прими велики број верника који је дошао да узме учешћа у литургијском сабрању. То се управо видело кроз велики број причасника. Честитајући славу Владика Јован обратио се верном народу Јовановца позивом на јединство, слогу и љубав и то у заједници кроз Цркву наглашавајући да без Цркве нема спасења. Владика је подсетио да се ова црква гради дуже од петнаест година и да је управо сада време да на делу покажемо слогу, веру и љубав, како би ова света црква у што краћем року била завршена.

Након Литургије и резања славског колача, уприличен је културно уметнички програм од стране музичког састава „Ступови“.

Епископ Јован је погледао изведене лимарске радове на покривању цркве прохромским лимом, давши при том веома корисне савете који се тичу радова на завршетку покривања храма.

Како је то и древни обичај, славска свечаност настављена је уз трпезу љубави коју су за ову годину припремили чланови црквеног одбра захваљујући донаторима. Вредно је споменути да је храм у Јовановцу на дан славе добио на поклон црквено звоно, дар Живорада Нешића из Јовановца, као и сав потребан песак за малтерацију унутрашњости храма, дар Ђорђа Миликића из Јовановца.

Сретко Петковић, протонамесник

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ ПЕРАДОВЦУ

У уторак, 7. октобра, када Црква Божија прославља Свету првомученицу Теклу, Преподобног Симона, Светог краља Владислава и Преподобног Давида Српског, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Перадовцу.

Епископу су салуживали свештеници левачког намесништва као и свештеници других епархија. Литургијско појање увеличали су ученици Богословије „Светог Јована Златоуста“ са својим професором појања Немањом Старовлахом. Светој Литургији присуствовао је велики број свештенства, монаштва и верника, који су се сјединили са Васкрслим Господом у Светој тајни причешћа.

У духовној поуци преосвећени Владика је подсетио окупљене вернике како да се човек ослободи од самога себе, од својих грехова и својих страсти. Човек треба да се загледа у самога себе и да буде човек молитве и смирења, а не да осуђује другог. Сваки човек има своју вољу коју се треба ослободити и чинити вољу Божију. Пример за то је Свети Симон монах, који је био владар и владао је народом тако што му је служио и творио вољу Божију.

По Светој Литургији уприличена је литија око цркве и резање славског колача. Том приликом Владика је доделио орден Светог Симеона Мироточивог Петронију Тејићу, Петру Дембелићу, Предрагу Новаковићу и Звонку Каштелану, као истакнутим добротиницима који помажу изградњу новог конака. Уприличен је пријем званица и послужење славским кољивом и колачем, а затим и гозба љубави коју је у новом конаку припремио колачар Владан Стевановић са својом породицом, сестринством манастира Прерадовца и настојатељицом игуманијом мати Теклом.

Слободан Савковић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И ПОМЕН КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ НА ОПЛЕНЦУ

На дан Светог апостола и јеванђелиста Јована Богослова, 9. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу. Епископу су саслуживали свештеници епархије шумадијске.

Свету архијерејску Литургију певале су монахиње манастира Никоља заједно са црквеним хором „Опленац“.

Светој архијерејској Литургији присуствовали су принц Владимир и принцеза Бригита Карађорђевић, председник Општине Топола Драган Живановић, као и деца средње и основне школе у Тополи.

Обративши се верном народу Епископ Јован је истакао величину Светог Јована Богослова који је рекао да Бог у Љубави пребива. Бог је тај који је показао и указао љубав према човеку, према томе човек је дужан да узврати истом мером. Љубимо Бога и љубимо једни друге, то је нова заповест коју Христос даје својим ученицима. Заповест која убија грех, а не грешника. Љубав према грешницима је највеће чудо које је Христос објавио. Од мржње долази свако зло, а љубав трпи све, не надима се, не завиди, она обесмрћује човека. Бог је послао у овај свет Краља Александра који је извршио и остварио свој смисао, тако што је служио свом народу из љубави. Сви ми смо такође призвани да остваримо свој смисао у овом свету, јер нас је Бог створио са циљем, а тај циљ можемо испунити ако будемо имали љубави, јер је Бог Љубав, како каже Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов.

Након Свете Литургије служен је парастос и помен на гробу Краља Александра првог Карађорђевића, а по завршетку организовано је послужење и ручак за госте од стране Драгана Рељића, управника Задужбине Краља Петра првог Карађорђевића.

Остоја Пешић, јереј

НАУЧНИ СКУП „МЛАДЕНОВАЦ И КОСМАЈ У ИСТОРИЈИ СРПСКОГ НАРОДА“

Са благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована у четвртак, 9. октобра, одржан је научни скуп „Младеновац и Космај у историји српског народа“. Скуп су организовали Архијерејско намесништво младеновачко и Центар за историјску географију и демографију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Радове о историји, археологији, етнологији и уметности овог краја Шумадије изложили су историчари, археолози, историчари уметности, ентолози и филолози са Филозофског и Филолошког факултета у Београду, Историјског института у Београду, Криминалистичко-полицијске академије у Београду, Центра за војно-политичке студије у Београду и из музеја у Београду, Младеновцу и Аранђеловцу.

Пре почетка скупа Епископ Јован је обишао радове на новом фрескопису младеновачког Храма. Тачно у 15 часова научни скуп је отпочео поздравним словом нашег Владике, који је истакао чињеницу да је Шумадија свесно из-

бегавана као тема међу историчарима након Другог светског рата. Епископ Јован је подсетио присутне да се највећи број непознатих страгишта и масовних гробница налази у Шумадији и да та „крв вапије из земље“. Дужност историча-

ра и свих друштвених радника је да Шумадија заузме место које јој припада у историји српског народа. Радни део скупа је отворио професор др Сениша Мишић, који је био модератор заједно са мр Небојшом Ђокићем. Излагања су била подељена у две сесије, након којих су сви присутни учествовали у дискусији. Историчари, истраживачи, али и заинтересовани Младеновчани имали су прилике да чују изузетне радове који су обухватили период од касне антике до Првог светског рата.

Марко Јефтић, ђакон

ОСВЕЋЕЊЕ ШКОЛЕ У БАРОШЕВЦУ

У суботу, 11. октобра, када наша Света Црква прославља преподобног Харитона Исповедника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у ОШ „Милорад Лабудовић-Лабуд“ у Барошевцу. Шумадијском Архијереју су саслуживали: архимандрит Павле (Јовић), игуман манастира Ново Хопово, гост из Аустралије, јеромонах Серафим, Архијерејски намесник Колубарско-посавски, протојереј ставрофор Златко Димитријевић, јереј Милош Мијатовић, дугогодишњи вероучитељ у Барошевцу и ђакони, Иван Гашић и Никола Урошевић. Овом приликом Владика је освештао нову зграду барошевачке школе и фискултурну салу.

Изразивши велику радост због сабрања у Барошевцу, Епископ Јован је пожелео ученицима и наставницима успех у стицању знања и савлађивању школског градива, али пре свега успех у изграђивању и узрастању у боље људе. Јер, много знања може да погорди човека, а смо љубав човека изграђује. Љубав је оно по чему се ми хришћани разликујемо од свих осталих, чак смо дужни да љубимо и своје непријатеље. Бити „добар човек“ је она вредност која никада не може бити обезвређена, зато што подразумева да онај ко је „добар“ има Бога у себи. „Добар човек“ је украшен хришћанским врлинама, које га чине чистим и честитим. Оне уздижу човека Богу и сједињују га са њим. А доброт човека је лако препознати по његовом срцу. Ко је своје срце очистио видео је Бога и другог човека, а ко нема срце чисто, не види ни Бога ни другог човека.

Већина ученика барошевачке школе се, предвођена вероучитељом Илијом Нагулићем, причестила. Ово је једна од ретких школа у којој је проценат ученика који похађају верску наставу стопостотан. Љиљана Илић, директорка школе, са поносом истиче да од поновног увођења верске наставе у наше школе, у барошевачкој школи није одржан ни један час грађанског васпитања. Но, поред статисти-

ке, показатељ велике љубави ученика према предмету верске наставе, јесте чињеница да су приступили и сједињењу Тајнама Христовим.

На самом крају Владика Јован је одликовао Милан Ђорђевића орденом „Војда Карађорђа“, за несебичну љубав и жртву, које је посведочио према својој Цркви.

Крај овог духовног сабрања је употпунила трпеза љубави, трудом и залагањем барошевачког пароха, протојереја Милана Матића. Свечарску атмосферу употпунио је и пригодан културно-уметнички програм који су припремили ученици школе.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЛАПОВУ

На празник Светог свештеноченика Григорија, 13. октобра, верујући народ Лапова је дочекао свог Архиепископа, Епископа шумадијског Г. Јована. Он је служио Свету архиепископску Литургију на којој су му саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Непосредно пре Свете Литургије Владика Јован је освештао крстове за куполе храма које је направио мајстор Горан Спасојевић, а финансирани су добровољним прилозима лаповских приватних предузетника. Након прочитаног Јеванђеља шумадијски Архиепископ је поучио присутни народ богонадахнутим беседом у којој је нагласио значај благослова Божијег, нарочито на почетку дана. Када призивамо благослов путем усрдне молитве која произилази из вере тада ће Бог помоћи. Владика је такође нагласио значај Литургије која је молитва над молитвама и служба над службама.

Епископ је говорио и о томе да су крстови за куполе освештени благодаћу Духа Светога преко Његових свештенослужитеља, те да су добили Божију силу и моћ. Животни крст нико не може носити без помоћи Божије, и пред крстом треба да се смиримо. Само наше тело, онда када испружимо руке, симболизује крст, а путем крста и васкрсења које је уследило ми смо спасени, нагласио је Владика Јован. Бити хришћанин значи сав бити у Господу, мислити на Господа и стражити над собом као што је претходно прочитано у Јеванђељу. Ми хришћани живимо за сусрет са Господом, када ће Он судити живима и мртвима, а тај час не знамо када ће бити. Зато нам ваља стражити да би нас Господ затекао у љубави, а не у мржњи. На крају своје беседе Владика је благословио присутни народ.

На Светој Литургији су се причестили сви присутни свештеници, а затим су најсветијој тајни Православне цркве приступили и верници Лапова, међу којима мноштво деце која похађају веронауку предвођена својим вероучитељима.

На крају је уследила трпеза љубави која је употпунила овај дан пун духовне радости.

Горан Живковић, протонамесник

ПРОСЛАВА ЦРКВЕНЕ СЛАВЕ У РЕСНИКУ

Поводом прославе црквене славе Покрова Пресвете Богородице 14. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архиепископску Литургију у селу Ресник, уз саслуживање вештеника Шумадијске епархије.

Светој Литургији пристворао је велики број верника овог места као и ђаци ОШ „Сретен Младеновић“, од којих су се многи причестили.

Обративши се верном народу Епископ је подсетио како је кроз историју наш народ посебно придавао значај овом празнику Пресвете Богородице. Посебно је нагласио како је Пресвета Богородица мост којим је Господ Исус Христос дошао у овај свет и постао један од нас.

После Свете Литургије и литије око цркве, пресечен је славски колач и уследио је културно уметнички програм КУД-а „Ресник“. Потом је уприличен славски ручак за све присутне вернике који је приредио свечар Живадин Ерић, мештанин села, заједно са ЦО Ресник.

Треба нагласити да је ове године по први пут трпеза љубави уприличена у сали црквено парохијског дома који је још у изградњи.

Мирко Шиљковић, јереј

ЦРКВЕНА СЛАВА И МОЛЕБАН НОВОМУЧЕНИЦИМА КРАГУЈЕВАЧКИМ У НАСЕЉУ ИЛИЋЕВО

На почетку Другог светског рата у Југославији, немачке окупационе власти су извршиле одмазду недужног цивилног становништва, стрељањем мушкараца између 15 и 65 година старости. Свој брутални поход, нацисти су започели на празник Светог апостола Томе, када су селима Мечковац, данашње насеље Илићево, и у Маршићу почеле ликвидације српских домаћина и школских ђака. Иако је по завршетку рата сваке године одржавана комеморација палим родољубима, народ је одлучио да се у њиховом насељу подигне хришћанска Црква која ће бити посвећена Апостолу Томи који ће молитвено бдити над пострадалим насељем у Крагујевцу.

Будући да је црква готово завршена, у њој су се данас окупали многи који су желели да узму учешћа у прослављању црквене славе Светом Литургијом којој је начелствовао старешина Старе Милошеве Цркве протојереј Милић Марковић.

На Литургији је појао хор састављен од одборника ЦО Илићево, који су последњих година под руководством надлежног пароха свештеника Владимира Ћириновића, својски и предано радили на довршењу градње своје цркве, која је сада у завршној фази. У исто време, у порти која је ограђена и где је уочи славе постављен бехатон, почеле су припреме за изградњу парохијског дома.

Након Литургије и причешћа верника, по први пут је славски колач пронешен Литијским опходом око храма, те је домаћин славе Драган Милошевић, радник из Илићева, приредио трпезу љубави за све хришћане.

Иако је слава цркве радостан догађај, мештани нису заборавили своје претке, који су пострадали пре више од 70 година. На брду изнад Илићева је заједно са званичницима месне заједнице, општине, друштвено-политичких организација и институција, одржан Молебан Новомученицима крагујевачким. Најпре су ђаци истуреног одељења ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић“ положили венце и цвеће на хумке, а онда је након Молебана у њихом извођењу одржан културно-уметнички програм, са подсећањем на све страхоте и безумља која рат и разарање са собом носе.

Мирослав Василијевић, протођакон

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА У КОНЧАРЕВУ

Житељи живописног села Кончарева, предвођени својим свештенством на дан када Црква прославља Светог Дионисија Ареопагита, дочекали су Његово преосвештенство Епископа Г. Јована. Повод да Епископ Јован посети ово село било је освећење крстова за цркву Рођења Светог Јована Крститеља, за чију изградњу се брине Драган Марковић са породицом.

Након завршеног обреда освећења, Епископ Јован се обратио окупљеном народу, који се и поред јаке кише окупио у великом броју. Честитавши им овако важан догађај, Владика Јован је очински замолио да заједно са изградњом храма и житељи граде себе у врлини и сваком добром делу. Крст означава припадност, управо крстови постављени на храму имају за циљ да подсети свакога од нас коме то ми припадамо. На самом крају обраћања Епископ је изразио наду да ће убрзо доћи дан да се у новосаграђеном храму служи и Света Литургија.

Окупљенима се обратио и ктитор храма Драган Марковић. Поздравивши Архијереја, он се захвалио у име свих мештана на доласку и обећао да ће заједно са својом породицом учинити све како би овај храм засијао у пуном сјају.

Ктитор храма је за све окупљене припремио пригодно послушање.

Милан Ђорђевић, презвитер

ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА И КРСТОВА У КОЛАРИМА

Свети свештеноточеник Дионисије и Света мученица Харитина молитвено су прослављени у цркви Светих Архангела у Јагодина. Светом Литургијом је началствовао Његово преосвештенство Епископ шумадјски Г. Јован, уз саслужење свештенства беличког намесништва.

Поучавајући верујући народ првојерарх шумадјски, посебно је истакао важност обитавања Божијег у срцу сваког човека. Јер, ако је Бог у нама ту је љубав, ако је ту љубав онда нема мржње.

Евхаристијска радост продужена је селу Коларе, парохија Драгоцветска. Мештани овог малог села улепшали су своје село Божијом кућом, црквом брвнарар посвећеном Светом Сави. Благовољењем Епископа Јована и благодаћу Божијом извршено је освећење крстова и звона за нову цркву, као и полагање повеље. У препуној цркви Владика Јован је похвалио труд мештана и надлежног пароха који су уложили пуно љубави да се подигне овај храм. Звучи звона да пробуде народ из духовног сна и да их покрену ка Богу, а крстови на цркви да опомињу народ на њихову припадност и штите мештане од свега оног што их омета у духовном узрастању.

Мештани су поводом ове свечаности за све присутне припремили трпезу љубави у дому културе.

Милан Ђорђевић, презвитер

МОНАШЕЊЕ У ДРАЧИ

У петак, 17. октобра, у манастиру Светог Николаја Мириклијског Чудотворца, у Драчи, Његово преосвештенство Епископ шумадјски Г. Јован, после вечерње службе коју су служили архимандрит Алексеј, игуман манастира Бошњани, и протођакон Иван Гашић, уз пратњу чтеца Марка Нешића и појача-ученика крагујевачке Богословије које је предводио професор Немања Старовлах, замонашио је у чин мале схиме искушеницу Миланку Јовановић, сестру светониколајевске обитељи, давши јој монашко име Харитина, по Светој Харитини, коју Српска Православна Црква прославља и празнује 18. октобра по новом, 5. октобра по старом календару, и која је, по речима Епископа, „Све дала за Христа“.

Овај свети чин, био је повод да се на падинама брда Рујевице, десетак километара од Крагујевца у котлини

Драчке реке, у комплексу манастира који се последњих дана бави рестаурацијом гробља из деветнаестог века и уређењем винарије, окупе и својим присуством увеличају овај радосни догађај монашка братства и сестринства манастира изван и из Епархије шумадјске, многобројно свештенство и народ.

Поручивши монахињи Харитини да прима анђеоски лик на себе поставши монахиња Цркве Христове и Цркве Божије у Шумадји, што је радост Цркве Христове јер добија молитвеницу и што верује у њу да ће се трудити да испуни оно што је обећала, преосвећени Владика је додао:

„Сваки од нас хришћана, сетро Харитина, и ви браћо и сестре, сви смо ми положили завет кад смо ушли у Цркву да ћемо живети Црквом и да ћемо живети Јеванђељем. А у Цркви се, сестро драга Харитина, живи само послушношћу, слушањем Цркве, а не слушањем себе. Слушањем Ума Божијега, а не свога ума. Потчињавањем Вољи Божијој, а не својој вољи. Док будеш слушала Цркву и док будеш у Цркви, не бој се. Али ако не будеш слушала Цркву, него себе, онда си у опасности... Ако будеш имала молитве, ако будеш имала стрпљења, ако будеш имала трпљења, сестро, ако будеш имала праштања, онда знај да у твом срцу обитава Бог, јер кроз то све се највише манифестује љубав Божија.“

Епископ је монахињи Харитини пожелео да јој Господ помогне да носи јарам – кротост и смирење, срећно и Богом благословено монашење, подсетивши њу и све присутне на речи Христове: „Дођите сви који сте уморени и оптерећени и ја ћу вас одморити!“

ЛИТУРГИЈСКО СЕЋАЊЕ НА НОВОМУЧЕНИКЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ

Пре седам деценија Крагујевац и околина су били поприште једног од најкрвавијих злочина у II светском рату. Фашистички војници у знак одмазде у неколико дана стрељали су више хиљада недужних цивила међу којима и један број деце.

Повод за стрељање били су немачки губици у борби са партизанским јединицама 16. октобра на путу Крагујевац – Горњи Милановац. У тој борби Немци су имали 10 мртвих и 26 рањених војника. Приликом стрељања доследно је примењена драконска одредба из наредбе генерала Франца Бемеа од 10. октобра, у којој се прописује стрељање 100 Срба за једног убијеног и 50 за једног рањеног немачког војника или фолксдојчера. Акција одмазде изведена је 19. октобра у околним селима Маршићу, Илићеву и Грошници, а 20. и 21. октобра у Крагујевцу.

Тим поводом и ове године служена је Света архијерејска Литургија на платоу испред цркве Светих Новомученика Крагујевачких у Шумарицама. Свету Литургију и молебан Новомученицима служио је Његово преосвештенство

Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

Венце крај споменика V3 положили су ученици Прве крагујевачке гимназије, председник Србије Томислав Николић, представници Народне Скупштине Републике Србије, министарства за рад, запошљавање и социјалну политику, командант Жандармерије МУП-а Србије, градоначелник Крагујевца Верољуб Стевановић и председник Скупштине града Саша Миленић, амбасадори Немачке, Белорусије, Словачке и Палестине, представници Универзитета у Крагујевцу, Школске управе, Клиничког центра, градских институција и предузећа, политичких странака и многи грађани.

У уметничком делу програма, у оквиру манифестације Велики школски час, представљен је избор најбољих песама које су до сада изведене у Шумарицама, а који су сачинили писци Видосав Стевановић и Александар Б. Лаковић. Велики школски час ове године сачињавали су стихови преко 150 песама, међу којима су и стихови великих песника попут Душка Радовића, Оскара Давича и Јуре Каштелана. Музику је компоновао Зоран Христић а режија је поверена Ружици Лукић.

У програму су наступили драмски уметници: Тања Бошковић, Злата Нуманагић, Кристина Симовић, Марија Васиљевић, Исидора Рајковић, Дарија Нешић и Саша Пилиповић.

Иначе, 21. октобар се од 2012. године обележава као држави празник Дан сећања на све српске жртве у Другом светском рату.

После молебана, који је служио Његово Преосвештенство Владика Јован са свештеницима Епархије шумадијске, на хумке поред споменика V3 венце су положили ђаци Прве крагујевачке гимназије, председник Републике Србије Томислав Николић, градоначелник Крагујевца и председник Скупштине града Верољуб Стевановић и Саша Миленић, министар омладине и спорта у Влади РС Вања Удовичић, министар привреде Саша Радуловић, представници дипломатских и војних мисија и делегације градова побратима и пријатеља.

На Великом школском часу изведена је поема „Човечанство нека погледа на сат“, састављена од стихова из књига недавно преминулог крагујевачког књижевника Слободана Павићевића, коју је приредио књижевник Братислав Милановић, а режирао Милић Јовановић. У извођењу поеме која је подељена у пет сцена учествовало је 450 младих глумаца из Академског позоришта СКЦ, рачанског Позоришта, Позоришта младих „Абрашевић“, Позоришне радионице Дома омладине и Прве крагујевачке гимназије. Свој допринос у масовним сценама дали су и ученици богословије „Свети Јован Златоусти“, студенти ФИЛУМ-а, ученици обе крагујевачке гимназије и ученици основних школа „21. октобар“ и „Ђура Јакшић“.

По први пут ове године, поруке крагујевчана исписане непосредно пред стрељање, могле су се чути на немачком, енглеском, француском и шпанском језику.

ГОДИШЊИЦА УПОКОЈЕЊА ПРВОГ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ВАЛЕРИЈАНА (1947-1976)

На данашњи дан 23. октобра 2014. године навршило се 38 година, од упокојења блажене успомене првог Епископа шумадијског Г. Валеријана. Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је заупокојену Свету архијерејску Литургију у Саборној цркви Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслужење свештеника Епархије шумадијске, међу којима су били свештеници које је Владика Валеријан рукоположио.

После Заамовне молитве одслужен је парастос Епископу Валеријану. У беседи над гробом блаженопочившег Епископа Валеријана, Епископ Јован је истакао заслуге и доприносе Епископа Валеријана Шумадијској епархији, нагласивши тешко време у којем је блаженопочивши Епископ живео и архипастирствовао, време са пуно тешкоћа, изазова и искушења, које је слично овом данашњем, када се са свих страна напада Црква Божија. Владика је такође је говорио и о служби Епископа у Православној Цркви и о тешкоћама које је прате.

Срећко Зечевић, јереј

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У ЈАГОДИНИ

На радост свештенства и верника беличког намесништва, у двадесету недељу по Духовдану, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован началствовао је евхаристијским сабрањем у цркви која је посвећена Светој Петки у Јагодини.

Пре почетка Свете Литургије, Архијереј шумадијски осветио је крстове за палионицу свећа при овој цркви.

Новоподигнута светиња била је испуњена верним народом, а након прочитаног Јеванђеља народу се обратио владика Јован речима које појашњавају суштину јеванђелског одломка, проналазе смисао и за нас који живимо много векова након дана када је то записано.

Беседу Епископа можемо назвати беседом о животу. Одакле живот, како је настао, то су питања која муче човека, а муче га јер нема довољно вере. Живот се може објаснити једино постојањем Бога. Живот овоземаљски јесте бојиште за вечни живот. Данашње време је изродило човека који је самодовољан себи, а притом заборављамо да је тајна живота заправо у Богу. Требамо живети заправо зарад живота вечнога.

По завршетку заамвоне молитве извршен је помен за покој душе Радмиле Ђорђевић, која је својом несебичном љубављу и жртвом помогла да почне и да буде приведена крају изградња ове лепе цркве.

Милан Ђорђевић, презвитер

ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА ЗА ЦРКВУ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА У ЈОВАНОВЦУ

У уторак 28. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, у присуству великог броја верника и уз саслужење свештенства, освештао је ново црквено звоно за цркву у изградњи у Јовановцу, који се налази надомак града Крагујевца.

Након освећења звона Владика Јован је честитао верницима из Јовановца на дару који су добили, благословивши да ово звоно увек звони на радост, да се на његов звук као на трубу Божију која позива на Света Богослужења увек одазивамо. Да оно са својим звуком одбија и одгони сваку противничку силу, да штити од свих непогода. На крају се Владика Јован захвалио донатору Живораду Нешићу и његовој породици.

Сретко Петковић, протонамесник

СЛАВА ЦРКВЕ У ВИНОГРАДИМА

На дан Преподобне Мати Параскеве, коју прославља цела православна васељена и чије име на звезданом небу светитеља сија необично јарком светлошћу, сабрао се велики број верника Богом чуваног града Крагујевца да ода духовну почасти овој светитељи, коју и српски род нарочито поштује и слави. Велику духовну радост верницима овога храма и сабраном народу донео је наш Епископ који је предстојао литургијском слављу.

Црква Свете Петке у Виноградима била је претесна да прими мноштво верника а посебну атмосферу овом сабрању дало је учешће деце ученика нижих разреда ОШ „Свети Сава“ који су дошли у пратњи свог вероучитеља Ђакона Мирослава Василијевића и који су се потом на служби причестили.

Нашем владици Г. Јовану саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Владика је одржао предивну беседу која је сво време држала пажњу верног народа и која је била усмерена на нашу духовну будност и чување жишка кандила душе наше.

На крају је пререзан славски колач у присуству домаћина овогодишње славе Братислава Цвејића. Част да буду свечари наредне године припала је Драгану и Владану Обрадовићу.

Драган Брашанац, протојереј

ЛИТУРГИЈСКО ВЕНЧАЊЕ У БАРАЈЕВУ

Субота 1. новембар био је дан светог сабрања верног народа Барајева и околине у цркви Спаљивања моштију Светог Саве. Тога дана Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију и по древној пракси отаца и учитеља Цркве, у оквиру службе венчао Огњена Козлину теолога из Крагујевца и његову изабраницу Маријану Ђукнић педагога из Београда. Епископу су саслуживали свештеници и ђакони шумадијске и браничевске епархије и митрополије београдско карловачке, на челу са архијерејским намесником бељаничким протојерејем ставрофором Видом Милићем и старешином храма Светог Ђорђа са Бановог Брда протојерејем ставрофором Славком Божићем.

Владика је у првом делу своје беседе говорио о Светој Литургији као делу Божијем и делу народа Божијег, јер Литургија никад није дело појединца већ је она увек дело заједнице. У наставку је Владика појаснио како се брани вера и то пре свега кроз жртву. Ако полагамо себе за другог то је врхунац истинске љубави.

На крају је Епископ пожелео младенцима да им Господ подари анђела чувара који ће их руководити у брачном животу. Похвалио је њихов избор да уђу у брачну заједницу кроз Свету Литургију и позвао верни народ да се и крштава и венчава кроз Литургију. Позвао је младенце на непрестану љубав и међусобно праштање. Владика је призвао Господа да младенцима подари снаге у брачној заједници и да им освети њихово постојање али и назначење.

У току Литургије причестио се велики број деце и верног народа, а након службе уследила је трпеза љубави за све окупљене.

СЛАВА ЦРКВЕ У ЛАЗАРЕВЦУ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију, на дан црквене славе, 8. новембра, у цркви Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Мноштво верног народа окупило се да дочека шумадијског Првојерарха, а Литургијско славље увеличано је појањем хора „Свети Димитрије“ из Лазаревца.

Честитавши славу свештенству и верницима који се сабирају у храму Светог великомученика Димитрија, Владика Јован је у надахнутом обраћању подсетио да је права вера и њено право исповедање могуће само у истинској љубави. Оваквим сведочанством Свети Димитрије збунио је своје целате и мучитеље, које је смирено и без борбе дочекао, спреман да прихвати своје страдање. Сав у молитви и љубави према Богу и људима, Свети Димитрије следовао је Господњем примеру, који је љубав и веру посведочио делима и жртвом. Однос човека према свету је увек жртвен. Но, ми сами бирамо хоћемо ли се, следејући Господњем при-

меру, жртвовати за свет, или ћемо учинити оно што је данас уобичајеније, све жртвовати себи, зарад краткотрајних, овоземаљских задовољстава. Данас има и оних који православно веру покушавају да сведоче и бране мржњом према другом човеку. А мржња на другог човека је хула на Господа, који нам тог човека шаље зарад нашег спасења и преко кога нам се јавља. Свети оци, међу којима и Свети великомученик Димитрије, су чинили другачије и веру бранили љубављу и смирењем и жртвом за друге.

За жртву и несегично даровање себе ближњима, за старање о цркви у Лазаревцу и делатну веру и љубав, Владика Јован одликовао је старешину цркве протојереја Марка Митића, правом ношења напрсног крста. Овом приликом јереј Небојша Лека, произведен је у чин протојереја, а јереји Владимир Стојковић и Влада Димитријевић у чин протонамесника, док је ђакон Никола Урошевић одликован правом ношења црвеног појаса. За ревност и љубав према лазаревачкој цркви, Преосвећени је Архиепископском Граматом признања наградио чланове црквеног одбора из Лазаревца. После литије око храма Владика је са овогодишњим свечарима пререзао славски колач, а славље се преселило у свечану салу парохијског дома. Пригодан културно-уметнички програм, у коме су наступили чланови хора „Свети Димитрије“ и КУД-а „Колубарац“ из Лазаревца, претходио је трпези љубави, коју је за окупљене припремило братство цркве и верни народ.

ПРАЗНИК ОБНОВЉЕЊА ЦРКВЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА – БУРЂИЦ

У недељу 16. новембра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован прославио је своју Крсну славу, празник Обновљења храма Светог великомученика и победоносца Георгија – Бурђиц.

На навечерје празника, по одслуженом богослужењу, у епископској резиденцији надлежни парох јереј Срећко Зечевић осветио је славску водицу. Честитајући славу владичи, он је између осталог рекао: „Преосвећени Владико! Част ми је да Вас поздравим у навечерје ваше славе, Крсног имена ваших предака и вашег дома, Светог Георгија великомученика и победоносца... Нека вас молитвама Светог великомученика и победоносца Георгија, Сведобри и свеблаги Христос укрепи здрављем на радост пастве ваше. Нека је срећна слава Владико, на многаја љета“.

Сутрадан, на дан своје крсне славе, Епископ Јован служио је Свету архиепископску Литургију у Саборној цркви Успенија Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслужење свештенства града Крагујевца. По прочитаном Светом јеванђељу, проповед је одржао протојереј ставрофор Зоран Крстић, ректор Богословије „Свети Јован Златоусти“.

После заамвоне молитве, протојереј ставрофор Зарије Божовић, благословио је и осветио славско жито и славски колач.

Сабрање је настављено у новој резиденцији Шумадијске епархије, где је приређен пријем за свештенство и верни народ. Свечани славски ручак приређен је у поподневним сатима. Између великог броја свештенства, монаштва и верног народа, гости на владичиној слави били су и Епископ жички Јустин, Епископ врањски Пахомије, Епископ браничевски Игњатије, Епископ битолски Марко, Епископ стобијски Давид, градоначелник Крагујевца Радомир Николић, потпредседник Епархијског савета Радиша Пљакић и многи други угледни гости.

ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА

У суботу, 15. новембра, када наша Света Црква прославља Свете мученике Акиндина и Пигасија, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архиепископску Литургију, у манастиру Светог великомученика Георгија, у селу Ћелије код Лајковца, уз саслуживање свештенства колубарско-посавског намесништва и госта из ваљевске Епархије. На овај начин започето је обележавање прославе великог јубилеја стогодишњице Колубарске битке. Међу окупљенима су били председник општине Лајковац, Живорад Бојичић и писац Радован Бели Марковић, као и многи представници јавног и културног живота града Лајковца.

Надахнутом беседом Преосвећени нас је подсетио да ништа није страшније него изгубити памћење и мислити да све настаје и нестаје у овоме свету. Зато се и ми сећамо победоносне Колубарске битке и крви која је пре једног века проливена по овим гудурама и врлетима, да би ми данас уживали у слободи. Тумачећи речи Светог Јеванђеља, Преосвећени нас опомиње да данас живимо у времену обезвређених, погрешних вредности. Живимо у времену у коме је човек човеку вук. Задатак нас хришћана је да вукове овог света преображавамо у овце божије. А решење за то дао нам је Господ који нас је послао у свет да будемо мудри као змије и безазлени као голубови. Када би постојали на овакав начин, зар би било ратова, отимања и патње? Зар би ако следујемо ове јеванђелске речи могли да будемо срећни ако унесрећујемо друге и да градимо своју кућу ако рушимо туђи дом?

У наставку сабрања служен је Парастос свим војсковођама и војницима и свим жртвама Колубарске битке, који су сахрањени у манастиру Светог великомученика Георгија у Ћелијама и у крипти храма у Лазаревцу.

Сабрање у Ћелијама завршено је пригодним културним програмом и трпезом љубави коју је за окупљене припремио настојатељ манастира Светог великомученика Георгија, јеромонах Филотеј (Јовановић).

На празник Светог Јована Златоустог прослављена слава Богословије у Крагујевцу

ХРИСТОВА НАУКА У ДЕЛИМА

Прослава школске славе започела је празничним бденијем 25. новембра, на којем је началствовао Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован. На сам дан славе, 26. новембра, када се прославља и празнује Свети Јован Златоусти, Епископ Јован служио је архијерејску Литургију, као и сутрадан, 27. новембра, са парастосом свим ктиторима и добротворима овог училишта. Током славске Литургије, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је рукопроизвео у чин чтеца Петра Борисављевића, Петра Грујића и Младена Марића, ученике петог разреда ове Богословије.

Особеност овогодишњег прослављања Светог Јована Златоустог представља рукоположење, од стране Владике Јована, у свештенички чин професора ове школе: 26. новембра у чин свештеника рукоположен је професор Богословије Александар Сенић, ђакон цркве Светог Димитрија у Крагујевцу, а у чин ђакона професор Владан Костадиновић. На Литургији 27. новембра, ђакон Владан Костадиновић је уведен у презвитерски чин, а Огњен Козлина, дипломирани теолог и свршени крагујевачки богослов, рукоположен је у чин ђакона. Кроз савете новим пастирима, који пре свега треба да се труде да очувају Божију благодат којом су

обдарени, Преосвећени Епископ Господин Јован је истакао да живот светитеља Божијих представља прави путоказ у хришћанском животу и на путу спасења. Такође, у архијерејским поукама наглашено је да свештеничком позиву не доликује гордост, већ смирење, и да мисија међу вернима тражи непрестано учење и усавршавање.

На сваком од ових богослужења, као и на другим славским свечаностима, поред ученика и професора школе, учествовали су и многобројни гости, протојереј ставрофор Славко Зорица, инспектор српских богословских школа, представници других богословија (из Призрена, Београда, Сремских Карловаца, Фоче и Цетиња), добротвори, свештеници, бивши ученици, представници крагујевачког друштвеног живота... На славском ручку учествовао је и Његово преосвештенство Епископ пожаревачко-браничевски Господин др Игнатије који је, поздрављајући домаћине и честитајући им на до сада постигнутим успесима, говорио о томе како сабрања и прославе имају врло важно место у величању Христове науке.

Током проповеди, након прочитаног Јеванђеља, на славској Литургији протојереј ставрофор Славко Зорица, између осталог, беседио је о хришћанском смислу живота: „Част да се буде хришћанин носи са собом и одговорност, одговорност сазнања да нисам овде да бих дувао у свој сопствени рог, него да прослављам Христа, да будем Његов служитељ у овом свету, да за Њега радим, да за Њега говорим, да носим Крст због Њега, да се одрекнем себе, да служим другима у Његово име. Христос је рекао: *Тако да се свијетли свијетлост ваша пред људима, да виде људи ваша добра дела и прославе Оца вашег који је на небесима.* Хришћани су људи који сијају Христом. Таква је био и велики светитељ Јован Златоусти. И он је сијао Христовом светлошћу, те се може уистину назвати хришћанином са великим Х. Њега треба следовати и угледати са на њега као он на Христа. Поготово сви ми овде којима је на срцу хришћанска просвета.“

Давид Спаић, ученик IV разреда
Богословије у Крагујевцу

мр Небојша Ђокић

МАНАСТИР ГРНЧАРИЦА

Запис изнад улазних врата, који је М. Ђ. Милићевић објавио 1867. године, на две године пре презиђивања манастира Грнчарице говори о томе да је манастир подигнут за време владе султана Сулејмана при игуману Максиму.¹ Са друге стране, предање каже да је Грнчарица задужбини краља Драгутина и да је црква више пута премештана. Најпре је подигнута крај Младенове воде где се данас налази Црквина на брду Чукара али се не памти његово прво име. Манастир је ту био и за време Косовске битке а касније је премештен на скровитије место. Ово је урађено у време духовника Пахомија и баточинског Сулејман паше.² Својевремено је Панта Срећковић забележио да је данашња црква трећа по реду и да је саграђена после 1840. године³ на месту „проклете гомиле Анатеме“. Најстарију је, по предању, саградио деспот Стефан и њу су Турци срушили. На њеном месту је неки Стеван, средином XVIII века саградио другу цркву, која је постојала све до изградње треће (тј. до 1870. године, напомена аутора).⁴ Каниц само укратко наводи да манастир Грнчарица лежи у шумовитом кланцу и да је обновљен 1870. године.⁵

Ђурђе Бошковић сматра да Грнчарица припада моравској градитељској школи.⁶ На основу остатака првобитних фресака Предраг Пајкић претпоставља да је црква изграђена у време Сулејмана Величанственог (када је по запису и подигнута) и да је била живописана већ средином XVI века.⁷

Османски попис из 1572. године бележи међу султановим хасовима манастир Светог Николу код села Грнчарице у Левчу. Са друге стране дефтер са краја XVI укључује овај манастир у нахију Лепеницу између села Грнчарице и Ветешнице. У оба пописа приход од манастира износи 500 акчи годишње, а поменут је и један монах. Иначе, Олга Зиројевић тврди, не наводећи извор, да је манастир саграђен 1533. године.⁸

У Најперговом попису из 1718. године Грнчарица се јавља као манастир (Kazariza, ein Kolster).⁹ Међутим, у прилично обимним изворима о српској цркви у време аустријске владавине Србијом након Пожаревачког мира Грнчарица се уопште не спомиње. Због тога, можемо врло поуздано да тврдимо да овај манастир у периоду од 1718. па до негде 1740. године није био појушчи.¹⁰ Премда Радивојевић наводи да је Грнчарица страдала у време Кочине крајине 1788. године¹¹ ми немамо никаквих писаних доказа не само за то него и да је манастир у то време уопште био појушчи, тј. у функцији. По истом аутору, обнављана је у време Првог српског устанка и то наводно по одобрењу неког „Фуид паше“ (!?). По предању манастир су обновила три брата Грка, по занимању грнчара и по томе је манастир добио и име.¹²

Поставља се питање кад је ставрно Грнчарица обновљена, тј. када је поново пропевала. По једном прилично поузданом извору из негде 1804 – 1805. године манастир Лончарица, у крагујевачкој нахији (в Љесје), био је појушчи.¹³ Мислимо да је сасвим извесно споменути манастир Лончарица у ствари наша Грнчарица. На основу напред реченог Грнчарица је

највероватније обновљена пред Први српски устанак у периоду од 1795. па до 1801. године, када су обновљени и многи други црквени храмови у Смедеревском санџаку.

Митрополит Агатангел се у писму од 9/21. априла 1818. године жалио књазу Милошу на игумана манастира Боговађе Авакума што незаконито држи нурију у две епархије и што је свештенику Вићентију отео

село Ћелије, као и на Ђорђа Парезана што је насилно уклонио старешину манастира Грнчарице и послао га у други манастир.¹⁴

Грнчарица је и 1822. године била манастир. Крајем те године, тачније децембра месеца, дошао је на народну скупштину одржану у Жабару монах Гаврило из манастира Грнчарице, молећи да се Прњавор грнчарички ослободи пореза да би помагао манастиру, јер без њега манастир не може да опстане. Ђорђе Парезан није могао ништа да му одговори док не пита књаза, па је у писму од 22. децембра 1822/3. јануара 1823. године поред извештаја о самој скупштини питао књаза шта да ради у вези овог питања.¹⁵ На жалост није нам сачуван одговор књаза Милоша, па не знамо како је решена молба монаха Гаврила.

Манастир Грнчарица је 1832. године набавио једно звоно од 104 фунте за цену од 395 гроша и једне паре.¹⁶

Исправник Округља крагујевачког је, 29. августа/10. септембра 1835. године, лично дошао у уредбено одељење и изјавио да је прота крагујевачки дошао код њега и затражио да му, по налогу Јеврема Обреновића, исправничетсво додели једног члана и писара да би отишао у манастир Грнчарицу и изврши

попис манастирских ствари. У уредбеном одељењу је ? августа решено, пошто Совјет о томе ништа не зна, да се упита г. Јефрем што је и експедовано 31. августа/12. септембра 1835. године.¹⁷ Јефрем је 30. августа одговорио да се може из исправничетсва крагујевачког одредити један члан и писар да са протом оду у манастир Грнчарицу. У уредбеном одељењу је (?) августа решено да се то усмено исправничетству крагујевачком наложи.¹⁸

По попису из 1836. године¹⁹ Грнчарица, храм Светог оца Николаја, је лежала између села у планини и имала је велику порту. Комисији није било познато када је и од кога саграђена. Црква је била саграђена од камена и те 1836. године је била у добром стању. Од црквених утвари имала је, те године, 3 путира, 2 крста, 2 налоња, осим темпла и 16 икона, 12 кандила, 3 кационице, 2 звездице, 3 кашике, једно копле, 2 дискоса, једну петохљебницу, 3 звонца, 2 полијелеја, 4 чирака, један тасић, једну кутију за агнец, 3 сандука, један венац, једно „сојединаније“, једну миропомазительку, једне маказе и 2 бакрачића сребра над иконом Свете Богородице. Истовремено, од црквеног одејанија Грнчарица је поседовала: 7 епитрахила, 2 воздуха, 4 наруквике, 2 стихара, један појас, 4 фелона, један антиминс, 6 завеса на престолу, једну другу завесу, 2 мараме на престолу, 2 дарка, један барјак, један пешкир и 2 покровца са дарцима. Грнчарица је поседовала и двадесетак књига: 2 Евангелија, 2 Минеја, 3 Октоиха, 2 Службеника, један Пентикостар, један Триод, једну Ирмологију, један Апостол, 2 Требника, 2 Псалтира, 3 Часловца и један Молитвеник. Поседовала је и једно звоно. Од новца је имала само 149 гроша готовине. Од покретног имања Грнчарица је имала 50 брава оваца, 10 говеда, 57 брава коза, 59 брава свиња и 5 кошница. Од непокретног имања је имала 2 винограда од 15 мотика, 3 воћњака, 40 коса ливада и 12 плугова земље. Поред тога у порти је постојала једна велика зграда у којој се налазило: један „астал са 7 столица“, 2 чаршава и 5 салвета, 15 чаша, 4 олбе и 11 сатљика, једно тесте ножева и виљушака, 10 пара ножева и 3 саплака, један такут кафени са 6 кашика, 2 порцуланска тањира, 3 калајлије, један сахак, једна кука, један ватраљ и једне вериге, 2 кантара, 4 бакрача, један лонац, 2 тенхере, 10 сана, један ифик и легењ, 2 тепсије, 18 пешкира, 15 комада судова винских и ракиских, 3 купусне каце, 4 туршиске каце, 6 бачве, 3 мотике, 3 секире, 2 (или 3) будака, 2 сврдла, једна косица, 3 косира, један плуг и кола, један казан, 2 бисаге, једне шиљте, једно седло, 2 черге, 9 врећа, 200 ока ракије, 20 ока вина, 3 чабра сира, један чабар скорупе, 2 мараме полусвилене, едан сат непниј (?), 2 душека, 5 јастука и један ћилим.

У јесен 1836. године у Грнчарици је као парох пребивао јереј Здравко Симић који је на ту парохију имао и синђелију. Јереја Здравка је рукоположио 13/25. новембра 1832. године митрополит Мелентије.²⁰ Почетком 1836. године, из митрополије је писано крагујевачком протојереју да јереј Здравко, пошто је остао удовац,

„у М. Манасију искушенија ради одлази“ и да његову парохију Неши под Тефтер да.²¹ Из нама непознатих разлога, јереј Здравко том приликом није отишао у Манасију, па је због тога крагујевачки протојереј средином 1836. године подсетио митрополита „да је јереј Здравко из Грнчарице рад у који год манастир склонити се и покалуђерити се“.²² Коначно, братству манастира Манасије су у јесен 1837. године „причисљена још два собрата Григорије Стојановић Наст. Мон. Миљкова и [у]двојиј јереј Здравко Симић из Грнчарице“.²³ Здравко се неће одмах замонашити, чак ће 1838. године бити постављен на баточинску парохију²⁴ на којој ће остати бар до 1841. године. На крају ће ипак отићи у манастир. Замонашивши се, јереј Здравко је добио монашко име Зосим. Јеромонах Зосим Симић је умро у 50. години живота, јануара 1849. године у Миљковом манастиру, и његов се гроб налази споља, са јужне стране припрате.²⁵

Кметови у Грнчарици и Драчи су 1836. године изразили жељу да се поставе свештеници монашког чина, пошто је то овде стари обичај, али то није прихваћено.²⁶

У међувремену на место јереја Здравка митрополит је одлучио да у Грнчарици служи јереј Никола из Жабара. Због тога је наложено крагујевачком намеснику Георгију Павловићу да с једним чланом Исправничества при постављењу јереја Николе оде у Грнчарицу, где ће сачинити инвентар и јереја Николу за пароху „огласити“.²⁷ Још претходне 1836. године је жабарском пароху, јереју Николи Филиповићу, препоручено да одмах оде у Крагујевац и то на дуже време.²⁸ Премда су жабарски кметови молили да се не премешта њихов парох Никола на парохију у Грнчарици,²⁹ из Митрополије је крагујевачком намеснику Георгију Павловићу строго наређено да јереја Николу премести. Коначно, у јесен 1837. године Никола је и прешао у Грнчарицу.³⁰ Готово истовремено, братству манастира Манасије су у јесен 1837. године причисљена још два сабрата Григорије Стојановић дотадашњи настојатељ манастира Миљкова и јереј Здравко Симић из Грнчарице, који је био удовац.³¹

У међувремену је, 1834. године, из баточинске парохије изузето село Доброводица и предато у нурију свештенику који је службовао при Грнчарици. Због тога је јереј Стојадин 10/22. јануара 1837. године упутио митрополиту Петру у Београд следећу жалбу:³²

(наличје)

У Крагујевцу 11. јануарија 1837

Његовој Екселенцији

Преосвјашчењешему Господину Архиепископу и Митрополиту

покорњијшее прошение

Стојадина Васића

Пароха Баточинског

(лице)

Њивој Екселенцији!

Преосвјашчењешему Господину Архиепископу и Митрополиту!

Покорњајше долу подписати усуђеје се његовој Екселенцији сије понизнајшее прошение из следејушчи

пунктова с велисајшим страхопочитанијем представи-ти.

1во Покорњише подписати као свјаштеник 22 године службу моего чина совјершуем, кроз то времја моего богослуженија, кадие Србија под отманском руком цвела, кроз моег путешествие у сваком догађају, а особито к болним носећи свјатое причашченије рожденим свјатого крштенија радиј, много страха претрпио и горка живота провео.

2го Незнајући за кое дјело село Доброводица, кое ја 22 године под мојом синђелијом имадо, и скорбно изплатиј, у 1834. љету одузето и на свјаштеника у Грнчарици одређено ест.

3ће Понизјаише просим да би архипастирски на сије покорњаише проширије призрјели и помиловали мја, и мње горе именовато село Доброводицу кое јесам 20. година под мојом нуријом имјео милостивејше возврати хотјели, да би и ја као отац моју дјещу и јошт не сбринуту без њиове матере обдржавати могао.

4то Моја вса нурија и са одузетим селом састојавала се из 130. домова, из коего числа речено село на другог одређелисе, код коего случаја скробну жизњ проводим.

Остајем с величајшим страхопоштанием
Покорњајишиј Служителъ
Стојадин Васић
Парох Баточинскиј

у Баточини
10го Јануарија 1837.

Грнчарица је, по Радивојевићу и М. Милићевићу, поново претворена у манастир 1850. године, што би могло да буде тачно.³³

У пролеће 1858. године ботуњска и грнчарска парохија предате су на опслужење Милосаву Божићу.³⁴

Архимандритима: враћевшничком, равничком и манасијском, игуманима: каленићском и љубостињском, и намесницима: драчком и грнчаричком, послат је у лето 1858. године по један ђак Богословије, родом из Босне да за време одмора школског преседе у манастиру након чега су враћени у школу.³⁵ Отприлике у исто време намесник грнчарски је замолио враћевшничког да му се дозволи да замонаши свог ђака Илију Поповића.³⁶

Манастирски храм је око 1860. године био мален, мрачан, са попуцалим зидовима. Зидарски посао је био веома груб.³⁷ Манастирску нурију су 1864. године чинила села: Прњавор (31 кућом), Жировница (92 куће), Дубравица (50 кућа), Кијево (61 кућом), Комарица (62 куће) и Никшић (19 кућа) са укупно 315 кућа. У то време сабор се купио о великој Госпојини.³⁸

Црква у Грнчарици и западни конак су из темеља поново подигнути 1869. године када је и каменим зидом ограђен читав манастирски комплекс. О овој обнови постоји натпис изнад улазних врата који гласи (у савременој транскрипцији):³⁹

Во славу свјатија едносушњија животворјашња и нераздјелњија троци Отца и сина и свјатого духа возвиждесја сеи свјати храм именуеми обитељ Грнчарица в помјат и чест свјатого оца нашего Николаја кога стараја церков бившаја на сем мест об вешта при владјени благоверного государа и кнеза сербскога Милана М. Обреновича и благословением преосвјашеного архиепископа Бјелградскога Михаила 1869.

Митрополит Михаило наводи да је црква изнова озидана 1870. године али је највероватније те године црква освештана.⁴⁰

Крајем XIX века Грнчарица је била манастир II класе и припадала је жичкој епархији. Братство је сачињавао само један игуман. Стање капитала на крају 1864. године је било 5110 динара, тј. око три пута више него Драча (1770 динара и 88 пара). Стање капитала после 10 година, тј. на крају 1874. године је било веома погоршано. Наиме, Грнчарица тада није имала ништа од капитала већ је била задужена 2162 динара док је Драча била задужена само 315 динара. До погоршања финансијског стања манастира Грнчарице дошло је због изградње новог црквеног храма. Чисти приходи за следећи период, од 1874. до 1880. године, је био 19006,01 динара а расход 18333,20 динара, тј. вишак је износио 172,81 динар. По приходима, у то време Грнчарица је била међу најсиромашнијим манастирима II класе. Сиромашнији су били само Благовештење кабларско (16130,69 динара прихода и 15864,63 динара расхода) и Света Тројица у Тимочкој епархији (17843,79 динара прихода и 15674,06 динара расхода). Драча је имала далеко веће приходе,

чак 40948,35 динара али и расходе 42742,60 динара. Најбогатији манастир међу манастирима II класе је била Наупара са приходом од 71864,61 динар и расходом од 60108,29 динара и вишком од 11756,32 динара. Највећи вишак међу српским манастирима било које класе имали су Буково 29930,65 динара, Боговађа 25352,80 динара, Раваница 24011,15 динара и Љубостиња 19295,73 динара. Највећи мањак је имала Драча 1794,25 динара.⁴¹

Стање капитала манастира Грнчарице крајем календарске године се кретало овако: 1880. – 2604,15 дин, 1881. – 2604,15 дин (тако стоји у извору, напомена аутора), 1882. – 4077,94 дин, 1883. – 4032,80 дин, 1884. – 3996,68 дин, 1885. – 3424,09 дин, 1886. – 1574,40 дин, 1887. – 1384,74 дин, 1888. – 1426,65 дин, 1889. – 1477,00 дин, 1890. – 1477,00 дин (тако стоји у извору, напомена аутора) и 1891. – 1521,63 динара.⁴²

Од стоке Грнчарица је крајем 1891. године поседовала једног коња, 40 оваца и јагњади и 20 свиња. Није имала ни дућана, ни воденица ваљалица а ни механа. Манастир је поседовао 117,91 хектара зиратне земље

и само 20,00 хектара под шумом. Такође 8,20 хектара земље је било ослобођено од плаћања пореза. Непосредни државни годишњи данак био је 1891. године 494,46 динара. Укупни приход 1889 – 1891. године био је 4700,69 динара а расход 4693,45 динара.⁴³

напомене:

¹ М. Ђ. Милићевић, *Манастир у Србији*, Гласник СУД XXI (1867), Београд, 1867, 29; Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. I*, бр. 671; Др Владимир Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 84.

² Т. Радивојевић, *Насеља у Лепници*, СЕ Зборник XLVII, Београд, 1930, 193-194. По подацима Пајкића прва црква се налазила на брду Чукари у Ковановићима а дозволу је издао син султана Сулејмана. Предраг Пајкић, „Грнчарица“ у: *Српска православна епархија шумадијска 1947-1997 - Шематизам*, Крагујевац, 1997, 174.

³ Стварно је саграђена 1869. године – види даље.

⁴ П. Срећковић, *Крагујевац, пабирци из доба ослобођења и после ослобођења*, Бранково коло 2, Нови Сад, 1898, 52-54.

⁵ Ф. Каниц, *Србија I*, Београд, 1985, 606.

⁶ Ђ. Б, *Манастир Грнчарица*, у: „Археолошки споменици и налазишта у Србији - II Централна Србија“, Београд, 1956, 112.

⁷ Предраг Пајкић, „Грнчарица“ у: *Српска православна епархија шумадијска 1947-1997 - Шематизам*, Крагујевац, 1997, 175-176.

⁸ Олга Зиројевић, *Цркве и манастири на подручју Пећке патријаршије до 1683. године*, Београд, 1984, 89

⁹ Д. Пантелић, *Попис пограничних нахија Србије после Пожаревачког мира*, Споменик САН ХСХVI, Београд 1948, 24.

¹⁰ Није нам јасно на основу којих извора Н. Радосављевић тврди да је Грнчарица за време аустријске владавине северном Србијом била појшча. Н. Радосављевић, *Ваљеуска епископија 1718 – 1739*, Гласник ИАВ 32, Ваљево 1998, 20.

¹¹ Т. Радивојевић, *Насеља у Лепници*, СЕ Зборник XLVII, Београд, 1930, 194.

¹² Т. Радивојевић, *Насеља у Лепници*, СЕ Зборник XLVII, Београд, 1930, 194.

¹³ *Описаније њеких манастиреј в Србији находјаишчихъ*”, у: Радослав Перовић, *Први српски устанак – Акта и писма на српском језику књига I (1804 – 1808)*, Београд 1978, бр. 52, с. 104.

¹⁴ АС – Збирка Мите Петровића бр. 696.

¹⁵ АС – КК – 296, Писмо Ђорђа Парезана књазу Милошу од 22. децембра 1822. године, објављено у: Радосав Марковић, *Књажева канцеларија књига друга - Крагујевачка нахија 1815-1839 – свеска прва 1815-1827*, Београд, 1954, 223-224.

¹⁶ Мита Петровић, *Финансије и установе обновљене Србије до 1842. III*, Београд, 1899, 593.

¹⁷ АС – ДС – Но. 533 од 29. августа 1835. године. Крагујевац.

¹⁸ АС – ДС – Но. 536 од 30. августа 1835. године. Крагујевац.

¹⁹ АС – ДС – ШБФН*30/836, Списак Цркве Грнчарице налазеће се у Срезу Лепеничком Окр. Крагујевачком и описаније исте Цркве понаособ у целом њеном састојанијују, лист 433.

²⁰ АС – Државни Совјет – РНо 196/837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. те, лист. 67 – число – 249.

²¹ АС – Митрополија – Но. 171/36.

²² АС – Митрополија – Но. 739/36.

²³ АС – Митрополија – Но. 488/37.

²⁴ Испоставиће се да баточински парох Стојадин Васић болује од епилепсије па ће Здравко бити постављен као други парох. Убрзо ће се баточинска парохија поделити на две. Детаљније видети у: Небојша Ђокић, *Стара баточинска црква из 1837. године*, Каленић бр. 1/2013, Крагујевац 2013, 28-29.

²⁵ Натпис на надгробној плочи (на савременом српском језику – без скраћеница): *Овде почива раб божји јеромонах Зосим Симић (нечитко) поживе 50 г. пресели се у вечност месеца јануара у Миљковом манастиру 1849.*

²⁶ АС – Црква и свештенство – КК XXXV, 199.

²⁷ АС – Митрополија – Но. 420/37.

²⁸ АС – Митрополија – Но. 418/36.

²⁹ АС – Митрополија – Но. 449/37.

³⁰ АС – Митрополија – Но. 494/37.

³¹ АС – Митрополија – Но. 488/37.

³² АС – Митрополија – Но. 17/37.

³³ М. Ђ. Милићевић, *Манастири у Србији*, Гласник СУД књ. IV, Београд 1867, 29; Т. Радивојевић, *Насеља у Лепници*, СЕ Зборник XLVII, Београд, 1930, 194.

³⁴ АС – Митрополија – Но. 355.

³⁵ АС – Митрополија – Но. 400 – Удовољено налогу. Но. 577, 579, 580.

³⁶ АС – Митрополија – Но. 456.

³⁷ М. Ђ. Милићевић, *Манастири у Србији*, Гласник СУД књ. IV, Београд 1867, 29.

³⁸ М. Ђ. Милићевић, *Манастири у Србији*, Гласник СУД књ. IV, Београд 1867, 29 – 30.

³⁹ Предраг Пајкић, „Грнчарица“ у: *Српска православна епархија шумадијска 1947-1997 - Шематизам*, Крагујевац, 1997, 175, овде видети и натпис у оригиналу.

⁴⁰ Митрополит Михаило, *Православна српска црква у Краљевини Србији*, Београд, 1895, 112; Др Владимир Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 94.

⁴¹ Здравко Пауновић, *Наши манастири и калуђери некад и сад*, Београд 1900, табела Статистички преглед целокупног стања српских манастира од 1864. до 1891. закључно по званичним подацима.

⁴² Исто.

⁴³ Исто.

Стогодишњица Првог светског рата

Николина Бабић

КОСМАЈСКО-ВАРОВНИЧКИ БОЈ У РОМАНУ „СРПСКА ТРИЛОГИЈА“ СТЕВАНА ЈАКОВЉЕВИЋА

Недавна реанимација дела романописца Стевана Јаковљевића на сцени Народног позоришта у Београду, рађена по драмској адаптацији браће Никачевић, подстакла је нашу запитаност за разлоге тог чина. Конкретније: зашто је баш Стеван Јаковљевић, и његов међуратни романескни првенац „Српска трилогија“, између осталог, поново интересантан за драмско извођење у данашњем времену, иако знамо за релативно богат репертоар романа који обрађују тематику рата, (посебно Великог рата)? Да ли то дело, које је у књижевној критици преоштро оцењено као дело слабе уметничке вредности (Јован Деретић, Ђорђе Јовановић, Станко Кораћ) поново потезе нека иманентна политичка, социолошка или историјска питања актуелна у данашњем времену? И најзад, зашто необично велика популарност код читалаца истог дела и даље не јењава упркос тако негативној оцени књижевне критике, о чему сведочи велики број нових издања овог историјског романа? Нажалост, ова посве интересантна питања пемашила би обим и тему овог рада, те ћемо се овим свакако бавити, јер се у оквиру њих крије општа проблематика односа писца, дела, књижевне критике и читалачке публике у специфичном политичко-историјском тренутку. При том, Стеван Јаковљевић је био, подсећања ради, професор Универзитета у Београду и ректор од 1945. до 1950, официр српске војске у Првом светском рату, а у Другом светском рату био је у италијанским и немачким логорима. Његова књижевна судбина није била ни лака ни једноставна, критичари су оспоравали било какав уметнички квалитет његовом делу, док је код публике стекао велику популарност.

„Српска трилогија“ је обимно романескно штиво линеарне троделне композиције (с наловима: „Деветсточетрнаеста“, „Под крстом“ и „Капија слободне“) и чак осамдесет и четири поглавља. Тематски обухвата све важне моменте ратних збивања – мобилизацију, прве битке и победе (између осталих, Космајско-варовничку битку), пораз и повлачење преко Албаније, опоравак војске на Крфу и њено поновно конституисање у Солуну, борбе и пробој Солунског фронта, и најзад посету Кајмакчалану у поратним данима описану у епилогу. При том, аутор нас информиче о стању на фронту: распореду трупа, њиховој опремљености, бројном стању, наредбама и тактици на основу својих личних и туђих војних искуста-

ва која је понео као учесник оба светска рата, што даје његовом роману и аутобиографску и документарну ноту („Ратне године зарезале су се дубоко у моју психу. Првих дана осећао сам се ужасно усамљеним. Преокрет је био велики“). Међутим, самим избором романескне форме, која подразумева слободну стваралачку фикцију, уместо документарно-аутобиографске форме

сугерише пишчеву тежњу да своје лично искуство попне на ниво општег искуства малог човека као учесника у рату.

У књизи „Писци изблиза“ (1958. године), књижевник и новинар, Симиша Пауновић, објављује разговор са Јаковљевићем, битне за разумевање ауторовог односа према грађи коју је уносио у роман, посебно трећи део романа који је везан за догађаје на Кајмакчалану. Између осталог, он сведочи колико му је задао муке један опис догађаја на Кајмакчалану, јер тек у тренутку када се прихватио писања књиге он је почео заиста да резимира целокупну важност тог догађаја, као и да постаје свестан да његово субјективно мишљење није довољно за праву синтезу. У то време, када је непријатељ надирео на све стране, био је исувише обузет јаком својом сектором да није обратио пажњу на то што се одвија на другим секторима. Помоћ је потражио најпре у званичним доку-

ментима, пре свега у подацима Врховне команде, који су зачудо упућивали на Дринску дивизију. Међутим, ти званични подаци се нису слагали са незваничним информацијама сведока који су припадали другим дивизијама. Субјективне оцене потпуковника Станислава Крејаковића из Добровољачке дивизије косиле су се са онима које је наводио генерал Јован Јовановић и његов девети пук, јер су обојица тврдили да су главни у освајању Кајмакчалане. Да би дилему разјаснио, аутор их је окупио и прочитао им своју верзију:

„Али да би ми слика бојишта била очигледнија, два млада генералштабна официра израдила су рељефну карту кајмакчаланског масива. Када је све било готово, састали су се у једној соби Војне академије, где је било још официра. Он је полако читао, а официри гледали у карте. Јовановић и Крејаковић почели су онда да дискутују позивајући се сваки на своје памћење и забелешке. Исправљали су један другог. У томе су им помагали и остали официри. Дуел је трајао од осам до петнаест часова. И једва су се једном у свему сложили. И тек после тога Јаковљевић је написао дефинитивно нову, четврту верзију о бици на Кајмакчалану.

Stevan Jakovlevic

(...) Личности у овој књизи су стварне и имена оригинална. Иако је писана непосредно, нико до сад није демантовао ни један став.“ (из књиге „Писци изблиза“, Просвета, 1958, стр. 43-69).

Наведени цитат иде у прилог закључку да аутору „Српске трилогије“ није била примарна намера да уметнички и филозофски промишља о рату и његовом смислу, попут доказаних наших књижевних величина, већ је хтео да што реалистичније да опис рата као фактичке чињенице, у коме су ликови, без психологизације, служили да тој слици дају што конкретније поруке попут истрајности у отпору, пожртвовања, страдалништва, херојства, али и срамног немара државе након завршетка рата. Својим једноставним стилем писања хтео је да допусти да документација и сведочења учесника не непосредно граде неформалну, веома комплексну историјску слику, а пошто није имао намеру да се дубље и озбиљније бави анализом ратних збивања, он је уметнички сиров материјал ставио у романескну форму. И тако се нашао на оном тамном вилајету између официјалне историје и праве књижевности, не припадајући ни једној ни другој у потпуности.

Све до сад наведено има важност у расветљавању начина на који се романсира Космајско-варовничка битка, којој су посвећена последња три поглавља („Релеј“, „Наздар... Наздар“, „Наша земља је слободна“) првог дела романа. Тачно пре сто година, на тридесет километара фронта Космај-Варовнице-Сибница, од 6. до 9. децембра водила се битка која је значајно допринела стратешки чудесној победи српске војске у Првом светском рату, Колубарској бици. Како бележе историјски извори, ту су се налазиле по војним стандардима најслабије српске снаге. Слабо опремљени трећепозивци, многи из младеновачких села, чекали су аустроугарску армију. Иако је војна логика била на страни непријатеља, животна правда је била на страни оних који су се борили за очување својих домова, породица и свог властитог живота, те су благовремено ископали ровове, утврдили артиљеријски положај и спремно чекали непријатеља. Каког су интензитета биле битке вођене на брдима Варовница и шумама Космаја, осликава назив једне варовничке падине – Касапско брдо.

Поглавље „Релеј“ почиње командантовом наредбом да тројица капетана добију улогу релеја.

„Господо... данас сте са својим командирима извршили сјајно поверени вам задатак и данашњи дан биће забележен. Наша дивизија освојила је све стратегијске тачке и тиме је даље одступање олакшано. Али са источног фронта стигле су неповољне вести. Непријатељ је заузео Космај и одатле прети опасност да нам зађе за леђа. Наша дивизија биће сад одмах замењена и нас упућују на тај угрожени део фронта. Према томе, ви имате задатак да одведете дивизију најкраћим путем до Младеновца (...)“ („Српска трилогија“, стр. 147).

Поставља се питање да ли је прототип овог неименованог команданта заправо Војвода Радмир Путник, који је 5. децембра, по историјским изворима, наредио Тимочкој дивизији да се што пре упути Младеновцу и појача одбрану Варовница? Одговор, с обзиром да је у питању романескно дело, може остати хипотеза. Међу капетанима на новом задатку био је и приповедач коме је сад пружена прилика да спозна и ту извиђачку страну, као и нама читаоцима, који пратимо читав пут и осећамо емотивно стање кроз свест приповедача-релеја при његовом кретању кроз правац Барошевац-Младеновац. Он најпре пролази кроз села са другом двојицом капетана где лупају о врата кућа и траже сељаке који ће им бити водичи. Једна сељанка се уплашено промолила кроз прозор, они су јој објаснили зашто су дошли и да не треба да их се плаши. Затим су се на раскрсницама разилазили један по један и приповедач на коњу остаје сам, окружен сенком шума и звуцима пучњава у позадини, трудећи се да остане будан, на коњу, иако четрдесет и три часа није ока скло-

пио. Успева успут да украде нешто сна, било на коњу или поред неког дрвета. Неименована бака ангажовала га је да јој затрпа буре са вином како би га сачува за своје унуке, он је то и учинио. Поглавље се завршава информацијом да су стигли у Младеновац и да су ту нашли војнике из прве батерије њиховог пука „који причају да им је на Космају заробљена батерија, и да је доста војника изгинуло. (...) Заноћили смо изван вароши, а изјутра, упућени су хитно на Космај један пешадијски пук и моја батерија...“

У наредном поглављу под називом „Наздар... Наздар“ (у преводу са чешког наздар значи поздрав), у иницијалном пасусу налазимо реченицу која је идентична историјским изворима: „Причају да су Космај бранили трећепозивци, а да су га Аустријанци освојили на препад.“ Приповедач открива на самом почетку да извори не потичу од личног присуства догађају, него непоуздане приче коју је слушао од разних учесника. Битка је овде дата кроз последице, било у призорима који су остали после ње, или у причама учесника, обојеним извесном дозом црног хумора (војник који се борио са најездом вашака на себи), који се картају, док

звекцају грошеви и динари, прште пушке изнад њихових глава. Понегде се објави афористични став о рату:

„У рату, Учо, немаш шта да мислиш. Јер зашто би постојали оволики силни штабови... Њихова једина дужност је да се старају како ћемо ми да погинемо.“

Затим замишљеност тројице извиђача над чињеницом да иза плаве измаглице у даљини људи живе у миру, док одмах ту пред њима људи умиру у ропцу, међусобно се убијајући. Помињу и пешаке које су после Балканских ратова остали не само без признања него и без основних услова за живот. На овом месту примећујемо латентну критику тадашњег друштва које није имало слуха за праве ратне јунаке, оне безимене а многобројне, који стоје иза звучних имена великих војсковођа:

„Видели сте после Балканског рата – рече Милутин – како многи без руке или ноге просе. А ко је прихватио те људе?... Међутим, ево тих хероја, који су иставили своје груди челику, да би се доцније китили ордењем забушанти... Где су оне професионалне патриоте, који распаљују и траже рат по београдским улицама?... Ни где једног не видех целог рата.“

Наведени цитат са експлицитном социјално-политичком критиком, неодољиво подсећа на антологијску приповетку „Све ће то народ позлатити“ једног од наших највећих реалистичких писаца, Лазе Лазаревића, с краја 19. века. А има и призив свевремености услед тенденције вечитог понављања историјске матрице, где се само учесници и време мењају. Командир је изустио само једно: *Хајдемо!*, после кога долазе призори (са антиратном поруком) мртвих тела и српских и аустријских расутих подједнако на обе стране бојишта, док у близини жива тела из ровова пуцају. Око свих њих су одбачени реквизити рата: топови растресени у неред, извађене гранате, растурене чауре, торбе, извртнуте лешине коња итд. Потом навиру нови војни планови за размештај преосталих топова и људи.

„Потрчасмо и ми остали. Била је вечност претрчати тај простор пун куршумима, који су прштали по земљи, звиждали око главе... Са сваком кораком је расло осећање страха... Јер се гине, и никад више живота, сунца. А они мртви као да нас вуку, и ми као да не одмичемо, већ стојимо... а непријатељ нас гађа, сад нишани, само што није опалио, ах, Боже,... још неколико корака неко јакну, ал ми се тад сручисмо на гомилу иза топа и каре. И прва мисао је била: жив сам, жив“.

Са првих заробљеника коју су на чешком поздрављали машући белом заставицом као знаком предаје, победници су скидали чизме, изувајући ороунуле опанке. Наоко лежала је мртва војска, измешана, у позама у којима су убијени, као да је дат један замрзнути сегмент времена. Ветар који завија кроз гране као да врши опело над мртвима који ће остати без гробног обележја.

Последње поглавље под називом „Наша земља је слободна“ доноси неку чудну тишину после крвопролића, „свечани мир“. Преломљена и огољена стабла, као и делови људског тела расути по тлу, не привлаче пажњу пролазника. Један од двојице извиђача је приповедач, који је фокализатор догађајног. У перспекцији се даје готово фактографско разрешење битке:

„Борба је била очајна. Око једног ћувика тукло се на живот и смрт. Кажу да он доминира над далеком

позадином непријатељском. Освојише га пешаци. Али Аустријанци га повратише после пола часа, а наши пешаци се сјурише у неке привремене заклопе, на тридесет метара од непријатеља. И тако на домаку бајонета, уз прасак бомби, гинући на обема странама, проведоше дугу ноћ... Раном зором наши кидисаше на бајонет и овладаше. И стрељачки строј као откинут са какве опруге оргнуо се вратоломном брзином преко поља, њива, долина и брегова. По претходном споразуму требало је да наши пале ватре, да бисмо видели на којој се висини налазе. А ватрени талас се ваљао... Таман да отворимо паљбу испред оног дима, кад далеко испред нас букти ватра и мали пешаци гмижу као ројеви уз неку косу. Јурили смо галопом за њима (...) кад смо ушли у клин, а са свих страна прште пушке, горе села, гругају топови. Гађали смо са друма и лево и десно и запречили пут избеумљеној гомили аустријских

војника, који су бацали пушке и уздинутих руку чекали пешаке. Као огроман талас који је пробио брешу, па без милости руши пред собом, тако је јурила пешадија понесена осветом, гневом и заносом, док је разривена царска војска бегала обузета лудачким страхом“. Приповедач-извиђач трчао је од дивизије до дивизије преносећи вести, без одмора „докле коњ не падне под мном“.

У неименованом селу поред Дунава, њега и колегу му, дочекали су сељаци као ослободиоце, китећи и њих и коње, певајући им и играјући. Све време, извиђачи су били на опрезу, страховали су да им не налети изненадна аустријска патрола, али уместо ње видели су командира како им се приближава. Он им потврђује да је земља слободна. Завршетак је додатно поентиран цитатом датим из Врховне команде да се на територији не налази ни један слободан непријатељски војник.

Примећујемо да иако је стил једноставан, фактографски, јасан, реалистичан, тежи ка веродостојности, описи битке су посве универзални, драматични и топонима је зачуђујуће мало, као и историографских података карактеристичних за Космајско-варовничку битку. Међутим, треба имати у виду да је аутор изабрао форму романа, која својом фикционалношћу даје ствараоцу слободу да манипулише документима и чињеницама зарад што боље уметничке истине. Занимљиво је да Стеван Јаковљевић ни ту пружену уметничку слободу која му се нуди избором жан-

ра, није искористио, бар не у довољној мери. Оно што се овом роману и његовом аутору мора признати, јесте да додирује неке данас потиснуте вредности као што су морал, поштење, осећање националне припадности и жртве за виши циљ. Нажалост, наведене вредности (посебно књижевно дело које их потенцира) у овом времену све веће националне апатије и моралне резигнације, чини се да све теже наилазе на истинско разумевање.

Литература:

Јаковљевић, Стеван: *Српска трилогија*, Просвета, Београд, 1966.

Пауновић, Сениша: *Писци изблиза*, 1958, стр 43-69. *Добровољачки гласник*, бр. 37, год. XXI, јун 2011, чланак: *Стеван Јаковљевић- добровољац, српски официр, писац и ботаничар*, стр. 198-204.

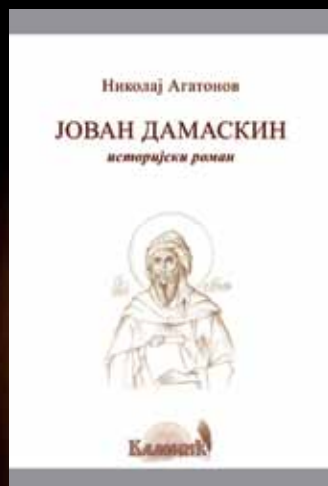
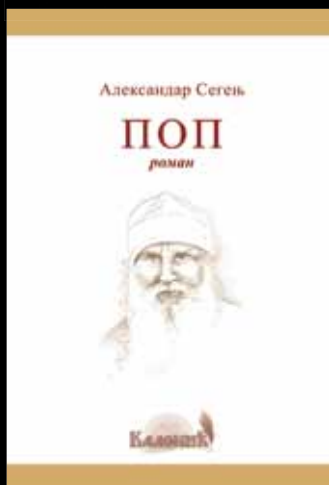
Томац, Петар: *Први светски рат 1914-1918*, Војна библиотека, Београд, 1973.

Деретић, Јован, *Историја српске књижевности*, Београд, 2002.

Кораћ, Станко, *Српски роман између два рата (1918-1941)*, Нолит, Београд, 1982.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

О роману Поп Александра Сегења

ПОП – АТИПИЧАН КЊИЖЕВНИ ЈУНАК

Једна од запаженијих књига у едицији *Хришћанска књижевност* Издавачке куће Епархије шумадијске *Каленић* јесте и роман *Поп* руског књижевника Александра Сегења који препоручујемо читаоцима у овом броју нашег листа

Аутономија уметности одавно је освојена, од просветитељства ка новијим временима, а двадесети век назива се веком радикалне секуларизације, те многи сматрају да је религијске теме немогуће или непотребно тематизовати у уметности. Упркос томе, читалачка публика, под литературом у правом смислу речи, све чешће у наше време прихвата и бројна више или мање успела књижевно-уметничка дела која илуструју одређена религијска становишта.

Не треба заборавити, без обзира на уводну напомену, да су се међу „хришћанским писцима“ и писцима „хришћанских тема“, без било какве оградe, нашли и нобеловци Хенрик Сјенкјевич и Франсоа Моријак. Такође, свако разматрање књижевних дела Гетеа или М. Булгакова, који несумњиво припадају врху светске књижевности, почиње са идентификацијом хришћанских мотива. А свеобухватно дело Достојевског на најнеухватљивији начин показује како свето проговара из књижевно-уметничког текста.

Позив читаоцима да се заинтересују за садржај романа Александра Јурњевича Сегења *Поп* (по коме је руски редитељ Владимир Хотиненко снимео истоимени филм, познат и код нас) почнимо анализом самог наслова који нас наводи да би ово могао бити класичан „роман лика“, што није карактеристика већине руских писаца склоним „палети ликовва“. Именица *pop*, иако етимолошки припада грчком језику, у Русији је након большевичке револуције добила негативну конотацију, те и данас може да има пезоративну нијансу. Паралеле се могу наћи и код других словенских народа. Преводиоци овог дела Јелена и Иван Недић наслов оригинала нису мењали. Већ сам наслов дела отвара сижејне кретње и даје просторне и временске назнаке радње романа, уз који стоји и посвета: *Блажене успомене пожртвованим руским пастирима Псковске православне мисије у време Великог отаџбинског рата и протојереју митрофору Сергију Вишињевском.*

Не може се овај роман подвести ни строго под „историјски“, иако описује конкретне догађаје током Другог светског рата у балтичком делу Совјетског Савеза, када од большевика прогањани руски свештеници прихватају „добру вољу“ или пропагандни интерес немачких окупатора да слободно обављају своју па-

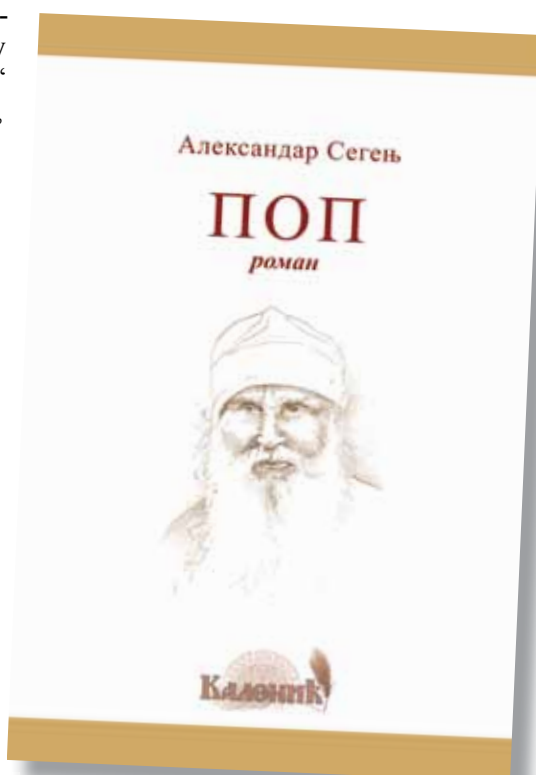
стирску мисију, већ је најближе „психолошком роману“, односно условно психолошком, приказујући главног јунака, свештеника (баћушку) Александра Јонина, који се историјским околностима супротставља на један сасвим нов начин – својом службом. Поредиши себе кроз цео роман са Јованком Орлеанком, отац Александар редовно поставља питање: Да ли ме Господ више не воли, када ми није дао да претрпим страдање за Њега? Ово је роман о страдању, по ново-

заветном моделу, не само свештенства, него и свих оних који су се игром историје срели у селу Закати око цркве Светог Александра Невског, претворене у „Клуб друга Кирова“ током двадесетчетворогодишње совјетске власти. Сегењ оца Александра Јонина остварује као сасвим „новог“ књижевног јунака, ни налик савременим књижевним јунацима и јунацима-побуњеницима, чије се карактеристике углавном темеље на две основе – античком Прометеју или библијском Јову.

Развијену фабулу романа чине догађаји који су једним краком смештени у породични дом и храм шездесетогодишњег свештеника Александра Јонина, другим у судбину Алексеја Логотинцева, војника Пете пешадијске дивизије распоређене на Њеману, и његове девојке Маше коју Немци убијају

првога дана проласка кроз село, док се трећи крак односи на причу немачког пуковника Фрајхаузена – православног хришћанина и верног следбеника идеје нацизма, заклетог непријатеља большевика, чија је служба суштински супротстављена службовању оца Јонина. Тачније, прича се односи на живот црквене заједнице храма Светог Александра Невског у псковском селу Закати, у коју ће отац Александар убројати и немачки концлагор за совјетске војне заробљенике сликовитог имена Мокра долина. Ликови, изузетно успешно дефинисани мотивима, учесници свих заплета које доноси обављање црквене мисије у окупационим условима, биће доведени у сасвим неочекиване односе. У тим односима градиће се и као ликови и као личности.

Пажљиви читалац приметиће наговештаје деконструкције историје Русије овог периода, Руске Цркве, онирички дискурс, проблем теодицеје реализован не само у лику Хитлера и Стаљина, већ и протогониста романа. Имена јунака пажљиво су бирана и посебан би слој приказа могла представљати сама анали-

за властитих имена које роман обухвата. Да је „ужас кушња за размахнуће генија“ доказују натуралистички описи најтрагичнијих слика из поменутог логора и слике заробљеника током Вакршње Литургије и крштења. Сурува реалност историјских догађаја перципирана је кроз призму очију које верују да је све Добро.

Жене у овом роману, којима припада значајан део „палете ликова“, носе и дозу хумора, али и пркоса, решености и пожртвованости.

Ако се овај роман сматра и делом са тезом, јер га Александар Сегењ пише по личној наруџбини бла-

женопочившег патријарха московског и све Русије Алексија II, изгледа да је обавио и више од функције „ангажованог“ дела – именица *пон* добија ново значење за читаоца – Пастир оваца православних.

Роман, као и филм, разумљиви су и прилагођени широј публици која не мора увек да препознаје скривене карактеристике књижевно-уметничког текста, односно филмског поступка који превазилази наративне оквире.

Александра М. Благојевић

Нова књига о култном смислу иконе

ИКОНА КАО МАНИФЕСТАЦИЈА СВЕТОСТИ

*Академска књига из Новог Сада, последњих година наш престижни издавач значајних домаћих и преведених књига из многих области хуманистичких наука, у 2014. години објавила је врло референтну књигу немачког историчара и теоретичара визуелних уметности Ханса Белтинга *Слика и култ – историја слике до епохе уметности (Bild und Kult. Eine Geschichte des Bildes vor dem Zeitalter der Kunst, 1990, превод на српски Бранка Рајлић)* у коју би ваљало да имају увид и наши аутори који су последњих година показали завидно интересовање за иконографске теме*

Стручни редактор српског издања ове књиге Даница Поповић (*Српски владарски гроб у средњем веку, Под окриљем светости. Култ владара и реликвија у срењовековној Србији*) у белешци којом издавач најављује ову публикацију довољно речито указује колико је важно што се ова студија појављује на нашем језику: „Ханс Белтинг разматра природу, смисао и функцију слике као предмета култа у временском распону од касне антике до раздобља реформације. На основу импозантног узорка, који обухвата уметничка дела читавог хришћанског света, Белтинг средњовековне ‘побојне слике’ сагледава дубински, у контексту историјских и друштвених околности, теолошких постулата и религиозног манталитета епохе. Ова књига – заснована на огромној ерудицији, истраживачки утемељена и интелектуално подстицајна – битно доприноси разумевању феномена срењовековне слике, која није представљала само уметничко дело, већ превасходно манифестацију светости.“ О Хансу Белтингу (1930), аутору који се подухватио разрешавања овако битних културолошких, антрополошких и религиозних питања, рецимо још да спада међу најцитираније ауторитете у свим теоријским разматрањима феномена слике, што се може видети и из његове књиге *Крај повјести уметности?*, која је преведена на хрватски (Загреб 2010), да је академске трагове оставио на универзитетима у Хајделбергу, Минхену, на Collège de France, Колумбији, Харварду и да је био директор Међународног истраживачког центра наука о култури у Бечу.

Имајући у виду да ова напомена о књизи *Слика и култ* нема меродавност да доноси потпуније оцене ауторових ставова, приоритет ће имати набрајање о чему се све у њој читалац може информисати. Пре свега, Белтинг заступа социо-културолошка позадина настанка неке сакралне слике и он настоји да докаже како су култне слике у средњем веку последица неког конкретног друштвеног догађаја и да се њихов смисао открива путем њихове упо-

требе. Пише о веровањима, предрасудама, надама и страховима људи у односу према визуелним симболима (иконама) и доказује како свете слике симболизују друштвене тежње целокупне заједнице у време када настају.

У уводном поглављу, након објашњења да *епохи уметности* (након ренесансе до данас) претходи *ера слике* – култне хришћанске слике, од позне антике до касног средњег века, коју разматра у књизи, аутор објашњава у ком смислу анализира култне слике: „У свим средњовековним изворима непрестано израња одредница *memoria*. Али на које сећање се мисли? Већ је Григорије Двојеслов рекао да нас сликарство ‘као Свето писмо’ упућује на сећање. ‘Призивати у сећање’: то је првенствено задатак Светог писма. Слика овде може да игра само другостепену улогу. Слика и Свето писмо заједнички подсећају на оно што је било у *историји спасења*, а што је ипак више од историјске чињенице. Исти Григорије у својој чувеној деветој посланици кратко и језгровито каже: треба поштовати онога на кога икона подсећа ‘као новорођеног или као умрлог, али и у његовој небеској слави’.“

Првих тринаест поглавља књиге (од укупно двадесет) посвећено је икони са Истока, али су ова разматрања „лишена романтичне визије, којој су још увек склонни љубитељи икона“. Зато Х. Белтинг и инсистира на историјској формализацији развоја иконе у Византији, јер се њена унутрашња историја манифестује у њеним формама и садржајима. „Њена спољашња историја почиње у 5. веку. Она најпре има приступ у области приватног живота, затим у сфери Цркве и, на крају, у домену државе. Њена популарност ускоро је довела до кризе. Због тога је имала много противника и то управо међу теолозима. У раном 8. веку она је била законом забрањена. Та забрана је изазвала грађански рат, који се завршио званичном одлуком о поштовању икона. Од тада је икона заузимала значајно место у животу Византије.“ Оно што аутора на-

рочито занима јесте зашто икона, иако израз сакралног, задобија нове форме и теме. Одговара да су те нове форме биле израз историјских промена, које икону повезују са друштвом, чији је она производ. Када ово тврди, Белтинг признаје да се са овим не слажу теолози који су се бавили смислом иконе.

Наслови неких поглавља која се баве иконом у Византији довољно очигледно показују да аутор континуирано инсистира на истакнутој друштвеној условљености развоја иконописа, али и поред тога, читаоцу заинтересованом за верске или естетске аспекте побожних слика, нуди важна сазнања. О односу светости и иконе, писац књиге *Култ и икона* каже: „Друштво које се тако чврсто држало религије, какво је било друштво ране Византије, морало је да посвети посебну пажњу начину појављивања и присутности Божанског на овом свету. То се директно тицало икона; оне су претендовале да ‘опредмете’ виша или преображена бића, дакле, носиоце светости, и да буду адресати њиховог поштовања. Противници икона касније су тврдили да иконе промену од обичног (*koinos*) у свето (*hagion*) нису остваривале саме по себи, већ само ако су биле освећиване као што се хлеб освећивао у тело Христово. Али отпор томе имао је старије корене и као реакција довео је до настанка легенди о небеском или апостолском пореклу слика. И обожавање и одбацивање икона имало је заједнички корен у апсолутном важењу сакралног, дакле, разликовало се само по томе, где би се оно на земљи могло сусрести.“

Препоручујемо пажњи и поглавља као што су *Црква и слика. Учење о слици у црквеној традицији и иконоборство (726-843); Унутрашњост цркве после окончања иконоборства. Нова политика према слици и њено спровођење; „Истинити портрет“ Христа. Супарништво између легенди и слика; Иконостас и улога иконе у литургији и приватној побожности; „Оживотворено сликарство“. Поезија и реторика на „иконама новог типа“ 11. и 12. века.* Из последњег поглавља које садржи одељак *Естетика, етика, теологија* цитирамо следећи став: „Естетика сликарства, која се на посебан начин односила на икону, добила је тада (11. век) додатни подстицај. Она је имала формално утемељење (као што су симетрија и хармонија при конструкцији слике) и утемељење филозофско-теолошког типа: филозофско отуда, јер сликар може да ухвати живот у огледалу своје уметности, и теолошко, јер захваљујући „милости“ (*Charis*) учествује у откривању више истине. Оба утемељења, која се међусобно допуњују, имају корен у новоплатоничарском раздвајању унутрашњег и спољашњег, душе и тела, духа и природе. Отуда тај двоструки смисао важи и за опис живих особа. Правилне црте лица – тако говори царска кћерка Ана о својим родитељима – надмашује симетрију у уметности. Ватра у очима сведочи, међутим, о унутрашњем животу, животу душе, која је надређена телу. Отуда је у иконопису по-

глед очију често померен из осе тела, јер треба да изрази покрет и да значи ослобођење од телесности.“

Други део књиге бави се култним представама на Западу и у њему се, између осталих, налазе следећа поглавља: *Статуете, сасуди и знаци. Слика и реликвија у средњем веку на Западу; Сијенске Богородице. Слика у градском животу о на олтару; Дијалог са сликом. Епоха приватне слике у позном средњем веку; Религија и уметност. Криза слике у освит новог доба.*

Претежни мотив због којег читаоцима скрећемо пажњу на књигу Ханса Белтинга *Слика и култ* јесте њен прилог који је насловљен *Текстови о историји и употреби слика и реликвија*. Донето је преко четрдесет одломака из теолошких текстова који се баве питањима култних слика (претежно икона), насталих у периоду од 6. до 16. века. Многи од њих први пут се могу прочитати на српском језику. Помињемо оне одломке из ове антологије који доносе код нас мање позната, али врло драгоцену разматрања многих питања која се тичу природе и смисла иконе: Теодор Синкел, *Слике Деве Марије ослобађају Константинопољ од непријатеља*, Георгије Писида, *Иконе у војном походу и на градским зидинама; Проповед блаженог Германа, цариградског патријарха о свепоштованим и светим иконама; Стихови о сликама игумана Теодора Студита; Натпис на обновљеној престоној дворани у Константинопољу (856); Константин Порфиригенит, Свечана посета цара*

Влахернској цркви; Миахило Псел, Пророчка икона царице Зоје; Никита Хонијат, Икона победничке Богородице у царској тријумфалној поворци; Ана Комнина, Цареви као живе иконе; Тимотијев устав за манастир Богородице Евергетиде у Константинопољу (1054); Типик Исака Комнина за манастир Panagia Kostoteria у Феру (северна Грчка, 1152); Типик царице Ирине за манастир Богородице Кехаротимене у Константинопољу (пре 1118).

Из ове антологије која може бити вредан допринос иконографским истраживањима, преносимо *Натпис на обновљеној престоној дворани у Константинопољу* из 865. године који је преведен према издању *Anthologia graeca*, ed H. Beckby, München 1957, I 152 f.

Светлост истине је поново засијала и заслепила очи обмањивача (иконобораца). Заблуда је уништена, вера је процветала и благодат се шири (светом). Погледај само како је поново засијао лик Христа над царским троном и осрамотио мрачне јеретике, док је изнад улаза Дева приказана у виду Божанских врата и као чуварка. Цар (Миахило III) и патријарх (Фотије) појављују се поред њих са својим помагачима, јер су они одагнали заблуду, а наоколо на зидовима просторије, као чувари, стоје анђели, апостоли, мученици и свеиштеници. Зато ту просторију називамо „новим Христотриклинијем“, док се раније називала по злату (Chryso-Triklinos), јер садржи трон Христа, нашег Господа, лик мајке Христа и његових гласника, а такође и лик Михаила (цара), чија су дела пуна мудрости.

Јован Шаховској, Архиепископ

ХАРМОНИЈА ТВАРИ (О ГОГОЉУ)

У башти јужне Калифорније једном сам угледао великог наранцастог лептира са црним, непогрешиво правилним, дво-струким цртежом на крилима: ово је била задивљујућа лепота усред зеленила, светлости и цвећа, песма Богу у цвећу и бојама. У тишини кротке, чисте, покорне Богу твари узносила се ова песма и светлела се ова пре-светска лепота. Она се показује већ у овом свету и хоће да узнесе људску душу клонулу од тегоба ка небу. Лептир је исто такво откривење Божијег прста, као и поларна светлост, пољски љиљан или птица. Указујући на њих, Спаситељ је говорио: „Погледајте на птице небеске... погледајте на љиљане у пољу“ – значи, све је створено да бисмо ми на то гледали и научили се да у материјалном свету видимо Божију мудрост, милост и силу. Никаква дисхармонија пале људске природе, никакви наши злочини не могу помрачити лепоту Божијег света. Из дубине своје моралне пометње

људи су призвани да се удубљују у лепоту створеног и преводе је у област духа; тако се може откривати човеку нова, савршенија хармонија постојања у даро-

вима Духа: у смирењу, у вери, у нади, правди, чистоти, преданости и љубави према Богу и човеку, од свег срца, воље и разума. Срце се разблажује у хармонији створеног.

У својим „Размишљањима о Божанственој Литургији“ Гогољ с правом говори да је „Бог припремио највеће блаженство – блаженство молитве, јер Он не савршава ништа и не чини никакво добро, а да Његово створење не учествује у самом савршавању и самом добротинству Његовом, да би се и оно насладило великим блаженством добротинства“.

Човека ка молитви води лепота видљиве природе. Свака хармонија, која се открива у природи и уочава међу људима, води ка познању вишег света и ка молитви. Она се открива човеку у храму природе и у храму саграђеном људским рукама ради прослављања Бога у

лепоти. Гогољ каже: „Велико је дејство Божанствене Литургије на душу: оно се савршава видљиво, пред очима читавог света, и невидљиво. И ако се само моли са страхопоштовањем и прилежно прате све радње (дејства), душа задобија високу настројеност, заповести Христове постају оствариве... Када изађе из храма, где је присуствовао Божанској трпези љубави, човек гледа на све људе као на своју браћу. Прихватајући се својих уобичајених послова у служби, или у породици, и ма где било, и нехотице чува у својој души љубазно и милостиво опхођење са људима, постаје дружељубивији и кроткији у свим својим поступцима... И што се људска заједница још није распала, и што људи још не дишу крајњом и непомирљивом мржњом једни према другима, скривени узрок томе је Божанствена Литургија, која подсећа човека на свету небеску љубав према брату... Она све подједнако подучава, свима говори исто, све учи љубави, која је свеза заједнице.“ Гогољ верује и зна да се живот човеков не прекида после смрти, него постаје још интензивнији, за онога ко је живео и хоће да живи Божијом милошћу и правдом. Молитву Гогољ схвата као љубав. Ово је тачно схватање истинског општења са Богом.

На свим крајевима земље Литургија говори о Божанском, хармоничном постојању, које се открива као циљ земног живота. И оно што носи цветић или лептир у башти, то у разуму и духу савршава човек, који је отворен за истину Божанског бића.

Превео са руског Небојша Ћосовић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДЈСКОЈ

Његово преосвећенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. октобра до 30. новембра 2014. године:

Осветити:

Обновљени храм Светог архангела Гаврила у Буковику, Архиепископско намесништво орашачко, 5. октобра 2014. године;

Нови иконостас храма Светог архангела Гаврила у Буковику, Архиепископско намесништво орашачко, 5. октобра 2014. године;

Крстове храма Свете Петке у Лапову, Архиепископско намесништво рачанско, 13. октобра 2014. године;

Крстове храма Светог Јована Крститеља у Кончареву, Архиепископско намесништво беличко, 16. октобра 2014. године;

Темеље храма Светог Саве у Колару, Архиепископско намесништво беличко, 18. октобра 2014. године;

Крстове за палионицу свећа при храму Свете Петке у Јагодини, Архиепископско намесништво беличко, 26. октобра 2014. године;

Звоно храма Светог Јована Крститеља у Јовановцу, Архиепископско намесништво лепеничко, 28. октобра 2014. године.

Рукоположити:

Сашу Миленовића, теолога, у чин ђакона 29. августа 2014. године у храму Светог Романа у Мајуру, а у чин свештеника 1. септембра 2014. године у храму Светог Саве у Крагујевцу;

Ђакона Александра Сенића, професора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, 26. новембра у школском храму крагујевачке богословије;

Владана Костадиновића, професора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, у чин ђакона 26. новембра у школском храму крагујевачке богословије, а у чин свештеника 27. новембра у школском храму односне богословије;

Огњена Козлину, дипломираног теолога, у чин ђакона 27. новембра 2014. године у школском храму крагујевачке богословије.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Петра Борисављевића из Ариља;

Младена Марића из Даросаве;

Петра Грујића из Аранђеловца.

Основати:

Трећу парохију сушичку при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, Архиепископско намесништво крагујевачко;

Одликovati:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Марка Митића, привременог пароха Друге лазаревачке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Чином протојереја:

Јереја Милана Ћосића, привременог пароха јарушичког при храму Светог архангела Гаврила у Горњим Јарушицама;

Протојереја Небојшу Леку, привременог пароха Пете лазаревачке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Достојанством протонамесника:

Јереја Владимира Стојковића, привременог пароха Прве лазаревачке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Јереја Владу Димитријевића, привременог пароха Четврте лазаревачке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Правом ношења црвеног појаса:

Ђакона Николу Урошевића, парохијског ђакона лазаревачког при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Орденом Војска Карађорђа:

Милана Ђорђевића;

Микицу Обрадовића;

Архиепископском граматом признања:

Црквену општину лазаревачку при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

Замонашити:

Искушеницу Миланку (Јовановић), сестру манастира Светог Николе – Драче, давши јој монашко име Харитина.

Поставити:

Јереја Слободана Радивојевића, досадашњег привременог пароха плоговачког на дужност привременог пароха влакчанског при храму Успења Пресвете Богородице у Влачки, Архиепископско намесништво опленачко;

Јереја Срђана Кандића на дужност привременог пароха драгоцветског при храму Светог Николе у Драгоцвету, Архиепископско намесништво беличко;

Јереја Александра Гајића, досадашњег привременог пароха драгоцветског на дужност привременог пароха Прве јагодинске парохије при храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архиепископско намесништво беличко;

Јереја Александра Гајића, привременог пароха Прве јагодинске парохије при храму Светих архангела Михаила и Гаврила, на дужност старешине односног храма, Архиепископско намесништво беличко;

Ђакона Немању Искића на дужност парохијског ђакона при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Александра Јовановића, привременог пароха Друге сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, на дужност старешине односног храма, Архиепископско намесништво крагујевачко;

Новорукоположеног јереја Александра Сенића на дужност привременог пароха Треће сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, Архиепископско намесништво крагујевачко.

Преместити:

Јереја Александра Гајића, досадашњег привременог пароха драгоцветског на дужност привременог пароха Прве јагодинске парохије при храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архиепископско намесништво беличко;

Јереја Слободана Радивојевића, досадашњег привременог пароха плоговачког на дужност привременог пароха влакчанског при храму Успења Пресвете Богородице у Влачки, Архиепископско намесништво опленачко.

Поверити у опслуживање:

Протонамеснику Небојши Ракићу, привременом пароха Прве сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу и протонамеснику Александра Јовановића, привременог пароха Друге сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, упражњену парохију Трећу сушичку у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Протојереју Ивану Јовановићу, опслуживачу парохије дубочке у Дубокој, упражњену парохију глоговачку при храму Рођења Пресвете Богородице у Глоговцу, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Протонамесника Небојшу Ракића, привременог пароха Прве сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, дужности старешине односно храма, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Протојереја ставрофора Радована Ракића, пензионисаног пароха јагодинског, даље дужности опслуживања упражњене Прве јагодинске парохије при храму Светог архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Протојереја ставрофора Радована Ракића, пензионисаног пароха јагодинског, даље дужности старешине храма Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Јереја Остоју Пешића, привременог пароха Друге тополске парохије при храму Рођења Пресвете Богородице, даље дужности опслуживања упражњене парохије влакчанске у Влачки, Архијерејско намесништво опленачко;

Протонамесника Небојшу Ракића, привременог пароха Прве сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу и протонамесника Александра Јовановића, привременог пароха Друге сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, даље дужности опслуживања упражњене парохије Треће сушичке у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Поделити канонски пријем:

Ђакону Немањи Искићу из свезе клира Епархије шабачке; Протојереју Николи Петронијевићу из свезе клира Епархије тимочке.

Поделити благослов за упис на постипломске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:

Јереју Саши Антонијевићу;
Милошу Јелићу;
Младену Алексићу;
Ђорђу Марковићу;
Немањи Старовлаху.

Пензионисати:

Протојереја Милана Благојевића, привременог пароха Прве крагујевачке парохије при храму Силаска Светог Духа у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. октобра до 30. новембра 2014. године

ОКТОБАР 2014. ГОДИНЕ:**1. октобар 2014:**

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

2. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог архангела Гаврила у Јарушицама; одликовао пароха јарушичког Милана Ћосића протојерејским чином; освештао новосаграђену црквену канцеларију;
Освештао привредни објект Оливера Павловића у Јарушицама.

3. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

4. октобар 2014:

Служио Литургију на рушевинама манастирског храма Светог Георгија – Кастаљана на Космају;
Посетио Епархијску кућу у Бабама;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу чланове Удружења библиотекара Србије;
Служио беденије у Саборном крагујевачком храму;

Учествовао на концерту Црквеног хора *Опленац* у храму Светог Георгија на Опленцу.

5. октобар 2014:

Освештао обновљени храм Светог архангела Гаврила у Буковику код Аранђеловца у којем је служио Свету Литургију.

6. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Зачећа Светог Јована Крститеља у Јовановцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио, поводом крсне славе свештеника Бранислава Матића.

7. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Симона монаха манастира Прерадовца и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма;
Одржао у манастиру Каленић састанак са сестринством поводом договора о градњи нове манастирске трпезарије.

8. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Примио потпуковника Стојана Симоновића, команданта јединица Војске Србије у Крагујевцу.
Посетио храм Светог великомученика Георгија у Шу-

марицама и манастир Драчу ради надгледања текућих грађевинских радова.

9. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу и парастос краљу Александру Карађорђевићу поводом годишњице погибије у Марсељу;
Отворио у Младеновцу научни скуп *Космај и Младеновац у прошлости*;

Присуствовао у Задужбини Илије Коларца у Београду представљају књижевног стваралаштва Радована Белог Марковића.

10. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио гарнизон Вејске Србије у Крагујевцу и одредио место за подизање нове гарнизонске капеле;
Примио Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског управног савета.

11. октобар 2014:

Служио Литургију у Основној школи *Милорад Лабудовић Лабуд* у Барошевцу и освештао нову зграду и фискултурну салу ове школе;
Венчао у Старој крагујевачкој цркви Владимира и Кристину Петровић;
Освештао хотел Драгана Обрадовића у Крагујевцу;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

12. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Успења Пресвете Богородице у Саранову.

13. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Лапову и освештао крстове за цркву,
Примио Господина др Игнатија, Епископа браничевског и професоре Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

14. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Покрова Пресвете Богородице у Реснику и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Пререзао у Епархијском центру славски колач црквеном хору Свети Роман Мелод.

15. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио директора предузећа *Јагодинапут* и руководство предузећа за газдовање манастирским шумама;
Примио потпредседника Епархијског управног савета Радишу Пљакића и функционере града Крагујевца Верољуба Стевановића и Обрена Њетковића.

16. октобар 2014:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Освештао у Кончареву крстове за цркву Светог Јована Крститеља;
Крстио у Саборној цркви у Крагујевцу Сенку.

17. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;

Примио градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића; Присуствовао на Медицинском факултету у Крагујевцу одбрани докторске дисертације Милана Росића из области кардиологије;

Замонашио у манастиру Драчи искушеницу Миланку давши јој монашко име Харитина;
Пререзао у манастиру Дивостину славски колач поводом славе манастирске капеле.

18. октобар 2014:

Служио Литургију у Старој јагодинској цркви;
Освештао у селу Коларе код Јагодине темеље, крстове и звон за нову цркву Светог Саве;

19. октобар 2014:

Саслуживао на Литургији у Саборној пожаревачкој цркви поводом двадесетогодишњице архијерејског служења Господина др Игнатија, Епископа браничевског;
Присуствовао у Епархијском центру отварању изложбе икона Миомира Лукића.

20. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији;
Учествовао у Првој крагујевачкој гимназији у обележавању годишњице стрелјања Јака у Шумарицама.

21. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Служио у Шумарицама молебан Новомученицима крагујевачким и учествовао у приредби *Велики школски час*;
Присуствовао у Духовном центру Светог Јована Златоустог предавању *Утицај веронауке на развој младих*.

22. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Присуствовао у Задужбини Илије Коларца у Београду академији посвећеној деветстогодишњици рођења Светог Симеона Немање.

23. октобар 2014:

Служио у Саборној крагујевачкој цркви Литургију и парастос поводом годишњице упокојења епископа шумадијског Валеријана;
Рад у Епархијској канцеларији.

24. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

25. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светих цара Константина и царице Јелене у Влашкој;
Ванчао у храму Свете Петке у Крагујевцу Ненада и Радмилу Брковић.

26. октобар 2014:

Служио Литургију и освештао крстове у храму Свете Петке у Јагодини;
Служио бденије у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

27. октобар 2014 – Света Петка:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

28. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Освештао звона цркве Светог Јована Крститеља у Јовановцу;
Рад у Епархијској канцеларији.

29. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Састао се у Патријаршији СПЦ, уз учешће сарадника, са Господином Иринејем, Патријархом српским, ради регулисања статуса парохијског дома у селу Азањи.

30. октобар 2014:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

31. октобар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

За свештенство,
монаштво и
црквене општине **-15%**

www.eparhija.rs

НОВЕМБАР

1. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Барајеву током које је ванчао дипломираног теолога Огњена Козлину и Маријану Ђукнић;
Посетио храм Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима и Епархијску кућу у Бабама ради надгледања текућих радова;
Присуствовао Сабору фрулаша у Сопоту.

2. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Шумама;
Венчао у Старој крагујевачкој цркви Немању Стојановића и Ивону Милинковић.

3. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији;
Учествовао у Владичанском двору у Крагујевцу представљању књиге архимандрита Алексеја (Богићевића) *Дечанске и друге приче*.

4. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад у Епархијској канцеларији.

5. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац.

6. новембар 2014:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Служио опело у цркви на Бозману Марини, кћерки свештеника Живомира Миловановића;
Присуствовао у Владичанском двору у Крагујевцу предавању др Владете Јеротића.

7. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.
Служио бденије у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица.

8. новембар 2014 – Митровдан:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе; одликовао свештенике овог храма, протојереја Марка Митића правом ношења напрсног крста, Небојшу Леку протојерејским чином, Владимира Стојковића и Владана Димитријавића достојанством протонамесника, ђаконa Николу Урошевића правом ношења црвеног појаса; чланови црквеног одбора награђени су архијерејским граматама.

9. новембар 2014:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Венчао у Аранђеловцу дипломираног теолога Илију Нагулића и Драгану Перишић.

10. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Посетио, у пратњи Мирјане Андрић, директорке Републичког завода за заштиту споменика културе, археолошка ископавања у Карађорђевој граду у Тополи.

11. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

12. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

13. новембар 2014:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

14. новембар 2014:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Учествовао, са више архијереја СПЦ, на Аеродорому *Никола Тесла*, у дочеку руског патријарха Господина Кирила;
Служио, са више архијереја, доксологију у Саборној цркви у Београду поводом посете патријарха руског Господина Кирила;
Присуствовао у Ректорату Београдског универзитета додели почасног доктората руском патријарху Господину Кирилу.

15. новембар 2014:

Служио Литургију у манастиру Светог Георгија у Ћелијама код Лазареваца и парастос страдалим учесницима Колубарске битке;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

16. новембар 2014 – Ђурђиц, крсна слава Епископа Господина Јована:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви,
Приредио свачани славски ручак поводом крсне славе.

17. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродором;
Састао се у манастиру Вољавчи са комисијом која надгледа живописање манастирског храма;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја ставрофора Милована Антонијевића.

18. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад у Епархијској канцеларији.

19. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.
Примио Господина Арсенија, викарног Епископа топличког и архимандрита Нићифора, секретара Епархије будимљанско-никшићке.

20. новембар 2014:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

21. новембар 2014 – Аранђеловдан:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
Пререзао славски колач протојереју ставрофору Мићи Ђирковићу;
Посетио, поводом крсне славе, потпредседника Епархијског управног савета Радишу Пљакића;
Посетио, поводом крсне славе, Господина Јустина, епископа жичког.

22. новембар 2014:

Служио Литургију у манастиру Светог Георгија на Липару;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја ставрофора Саву Арсенијевића.

23. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

24. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродором;
Учествовао у прослави петогодишњице постојања дечијег црквеног хора Светог Саве у Духовном центру Светог Јована Златоустог.

25. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.
Освештао стан Душану Ђорђевићу из Крагујевца;
Служио у Малим Пчелицама опело Вери, мајци Верољуба Стевановића;
Служио бденије у школском храму Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

26. новембар 2014:

Служио Литургију у школском храму Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу; у чин презвитера рукоположио Ђакона Александра Сенића, професора Богословије, а у чин Ђакона Владана Костадиновића, професора Богословије; пререзао славски колач поводом славе Богословије.

27. новембар 2014:

Служио Литургију у школском храму Богословије и парастос ктиторима и добротворима ове школе; рукоположио у чин презвитера Ђакона Владана Костадиновића, а у чин Ђакона дипломираног теолога Огњена Козлину.

28. новембар 2014:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.
Рад у Епархијској канцеларији.

29. новембар 2014:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

30. новембар 2014:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА БОГОСЛОВНИА
СВ. ЈОВАНА ЗЛАТОВОУСТОГ

Мирослав Анђелковић
разредни старешина

Протојереј ставрофор
др Зоран Крстић
ректор Богословије

Тринаеста генерација матураната 2009/2014 Крагујевац

Вукашин Бегенишић

Миленко Васић

Никола Вујовић

Марко Турђевић

Душан Живадиновић

Урош Живковић

Никола Иванковић

Милош Јаковљевић

Александар Јанковић

Марио Јовић

Владимир Кнежевић

Никола Масникоса

Стефан Митровић

Стефан Михаиловић

Марко Павловић

Јован Прокин

Лука Савић

Ненад Секулић

Стефан Станишић

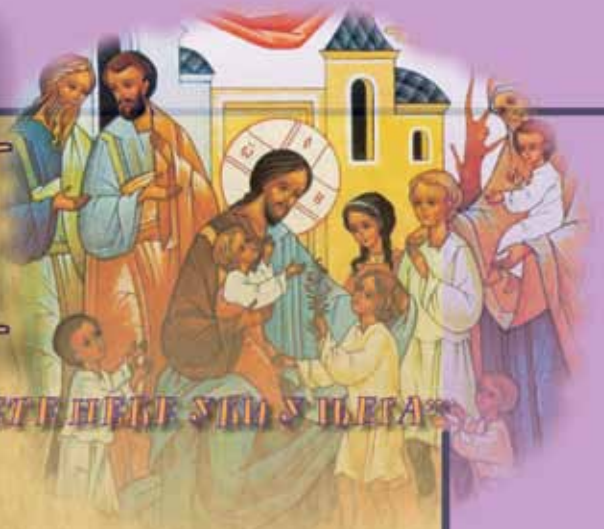

Стефан Хлађик

Јован Шапоња

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊЕ У ЦЕЉА»

Свети Николај Српски

СВЕТИ НИКОЛА

Свети Николај Чудотворац, Архиепископ Мирликијски. Овај славни светитељ, слављен и данас по целој свету, би јединац син у својих знаменитих и богатих родитеља, Теофана и Ноне, житеља града Патре у Лицији. Јединца сина дарованог им од Бога, они опет посветише Богу, и тиме га дадоше Богу као уздарје. Духовном животу научи се Свети Николај код свог стрица Николаја, Епископа Патарског, и замонаши се у манастиру Нови Сион, основаним тим истим стриком његовим. По смрти родитеља Николај раздаде наслеђено имање сиромасима не задржавајући ништа за себе. Као свештеник у Патари беше се прочуо својим милосрђем, мада он брижљиво скриваше своја милосрдна дела, испуњавајући реч Господњу: *да не зна левица твоја што чини десница твоја* (Јеванђеље по Матеју, 6, 3). Када се предаде самоћи и безмолвију, смишљајући да тако до смрти проживи, дође му глас с више: „Николаје, пођи на подвиг у народ, ако желиш бити од Мене увенчан.“ Одмах по том, чудесним промислом Божијим би изабран за Архиепископа града Мира у Лицији. Милостив, мудар, неустрашив, Свети Николај био је прави пастир добри стаду своме. У време гоњења хришћана под Диоклецијаном и Максимијаном бачаен у тамницу, он и у тамници поучаваше људе закону Божјем.

Присуствовао је Првом васељенском Сабору у Никеји, и из велике ревности према истини ударио руком јеретика Арија. Због тог дела би уклоњен са Сабора и од архијерејске службе, све док се неколицини првих Архијереја на Сабору не јави сам Господ Христос и Пресвета Богородица, и не објавише Своје благовољење према Николају. Заштитник истине Божје, овај дивни Светитељ био је вазда и одважан заштитник правде међу људима. У два маха спасао је по три човека од незаслужене смртне казне. Милостив, истинит, правдољубив, он је ходио међу људима као ангел Божји. Још за живота његова људи су га сматрали светитељем и призивали га у помоћ у мукама и бедама; и он се јављао, у сну или на јави, онима који су га призивали, подједнако лако и брзо на близу и на далеко, и помагао. Од његовог лица сијала је светлост као од лица Мојсијева, и он је самом својом појавом доносио утеху, тишину и добру вољу међу људе. У старости поболее мало и упокоји се у Господу, многотрудан и многоплодан, да се вечно весели у Царству Небеском, продужујући да чудесима на земљи помаже вернима и прославља Бога свога. Упокојио се 6. децембра 343. године.

У СЛАВУ И ЧАСТ ПРЕДАКА И ОТАЏБИНЕ

Век после Великог рата

*Данас нама кажу, деци овог века,
Да смо недостојни историје наше,
Да нас захватила западњачка река,
И да нам се душе опасности плаше.*

Ови стихови нашег песника и дипломате Милана Ракића остали би без наставка и извађени из целине да група ученика из Азање и њихови наставници нису, уочи великог хришћанског празника, Светог великомученика Димитрија, пробудили искру родољубља која је почела да се гаси у нама.

ОШ „Радомир Лазих“ у Азањи организовала је Свечану академију поводом обележавања стогодишњице од почетка Првог светског рата у локалном Дому културе 7. новембра 2014. године. Академији је присуствовало око 300 ученика, наставника, родитеља, представника Цркве, представника локалне самоуправе и суграђана, а у самој сали

није било ниједног слободног места. Вредно је поменати да смо имали и посебне госте на Академији, а то су били ученици и наставници из ОШ „Раде Додић“ из Милутовца код Трстеника.

Сама Академија, која је била замишљена као историјско-књижевни рецитал са елементима сценске игре, названа је „У славу и част предака и Отаџбине“ и била је употпуњена прикладном музиком и видео пројекцијом. У организацији Академије учествовало је 30 ученика

седмог и осмог разреда које су припремали наставници Слађана Р. Јелић, проф. српског језика, и Дамир С. Живковић, дипл. историчар. У програму је учествовала и наша бивша ученица Јована Старовлах својим изванредним певањем. Свечана академија почела је нешто мало после 19 часова уз обраћање Слађане Р. Јелић и директорке школе Слађане Ж. Јелић и трајала је око осамдесет минута. Доказ да је посао добро урађен јесте и вишеминутни аплауз присутних, али и сузе које смо изазвали представљањем тешких судбина нашег народа и војске током Првог светског рата. Ни ученици, који су учествовали, нису крили своје одушевљење.

Цео догађај је пропраћен и од стране локалне телевизије РТ Јасеница која је снимала целокупан програм.

Планови за даље постоје јер би Програм, по речима присутних, требало да живи током читаве школске године.

Након ове Академије сви присутни су напустили салу пуни емоција али и са жарким пламеном вере, родољубља и поштовања предака у свом срцу. Ту ватру су у наша срца усадила деца, ученици наше мале школе.

Завршимо овај кратак извештај онако како смо га и почели, стиховима Милана Ракића:

*Добра земљо моја, лажу! Ко те воли
Данас, тај те воли, јер зна да си мати,
Јер пре нас ни поља ни кршеви голи,
Не могаше ником свесну љубав дати!*

*Дамир С. Живковић, дипл. историчар и Бојан
Стојадиновић, вероучитељ*

АКЦИЈА „22. ОКТОБАР“

Другу годину за редом, ученици верске наставе Средње музичке школе „Др Милоје Милојевић“ из Крагујевца, организују и изводе духовно-образовну акцију „22. октобар“.

Приступајући православљу као животворном моделу постојања, ученици Музичке школе организују сусрете са основцима из приградских и сеоских средина, несебично делећи са њима оно најфиније и најличније што имају и чиме су обдарени – врлине сопствених душа.

У петак, 7. 11. 2014. године, домаћини сусрета били су основци и мештани села Опорница, на челу са учитељицом ОШ „Сретен Младеновић“, Љиљаном Младеновић.

Како је и замишљено, након званичног концерта класичне, етно и духовне музике, основци су имали прилике да приђу уметнику и инструменту и, уз сугестије старијих колега, опробају се и сами као музичари. Овом приликом деци су уручени поклони, обезбеђени средствима која су прикупили ученици Музичке школе са својим предавачима, али и поклон пакетићи, донација Продајног центра Епархије шумадијске.

Акцију „22. октобар“ помогла је и крагујевачка богословија „Светог Јована Златоуста“.

Следећи сусрет, кроз неколико дана, истим поводом биће уприличен у ОШ „Сретен Младеновић“ – Десимировац.

Ако је методска јединица – Христос, а методологија извођења наставе – Православље сведочено кроз и искуством Цркве, верска настава ће природно постати стожер и покретач образовања, процеса стицања образа и напредовања ка Тројичном Богу.

Предраг Обровић, вероучитељ

ПРОМОЦИЈА 15. БРОЈА СВЕТОСАВСКОГ ЧАСОПИСА "РАСТКО"

У просторијама ОШ „17.октобар“, у оквиру прослављања Дана школе, одржана је промоција 15. броја часописа *Растко*. Часопис *Растко* излази са благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, а по одобрењу Биљане Милановић, директора школе. Часопис уређује вероучитељ Борис Милосављевић. Стручни консултанти часописа су педагог школе Марина Антонијевић и вероучитељ протођакон Нинослав Дирак, док је за лектуру текста задужен наставник српског језика Маја Алексић.

За часопис пишу ученици новинарске секције ОШ „17.октобар“, док су за илустрације задужени ученици млађих разреда наше школе, у сарадњи са њиховим учитељима. За часопис пише и Нинослав Станојловић, познати јагодински историчар и професор историје у школи. Часопис излази два пута годишње, на дан школе и на Савиндан, и ово је осма година како излази.

Промоција часописа одржана је препуној мултимедијалној сали школе уз присуство великог броја званица и ученика наше школе. Промоцији су присуствовали и представници локалних медија. У оквиру промоције, приказан је и кратак филм о часопису, који су радили ученици новинарске секције наше школе Томислав Тасић и Милош Станојевић. У самом обраћању између осталог новинари су истакли:

„Поменућемо речи чувеног руског редитеља Никите Михалкова, чији је филм *Сунчаница*, доживео светску премијеру у Београду. На питање једног од новинара: „Како живети данас у овом свету?“, Михалков одговара да је данас дошло до замена теза, не требамо поставити себи питање

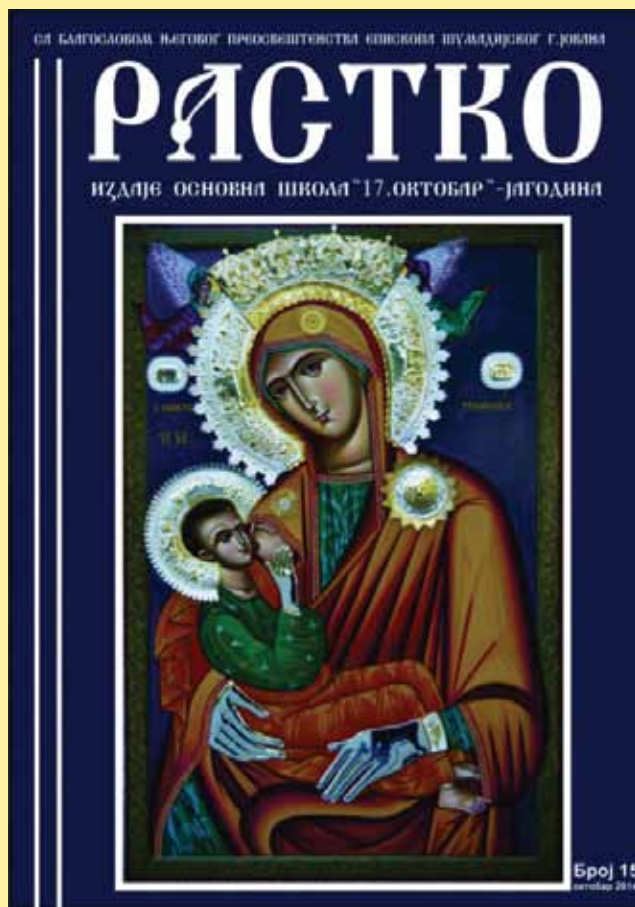
како живети, него *зашто*, и у овоме лежи главни проблем данашњице. Још је давно наш Свети Сава, по чијем световном имену је и наш часопис добио име *Растко*, позвао све нас да кренемо путем који води у Живот, путем Христовим, јер у томе и лежи одговор свима нама на питање *зашто живети*.“

Овај часопис заиста је по много чему чувар историје, традиције и вере, и као такав сведочи о времену садашњем и представља

својеврстан путоказ за будућност, како и сам истиче познати јагодински новинар Бајо Џаковић, у недељнику „Нови пут“.

Нинослав Дирак, протођакон

*фото
репортажа*

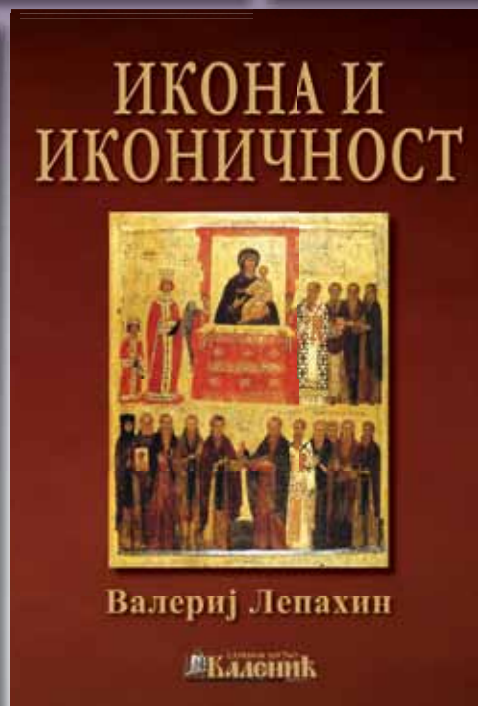
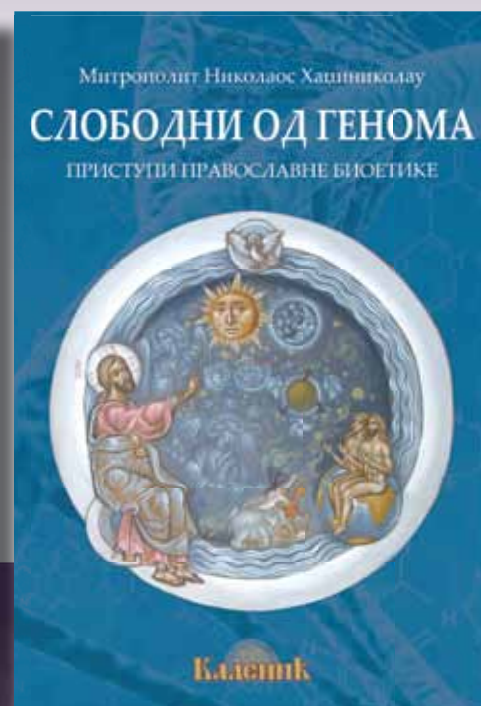
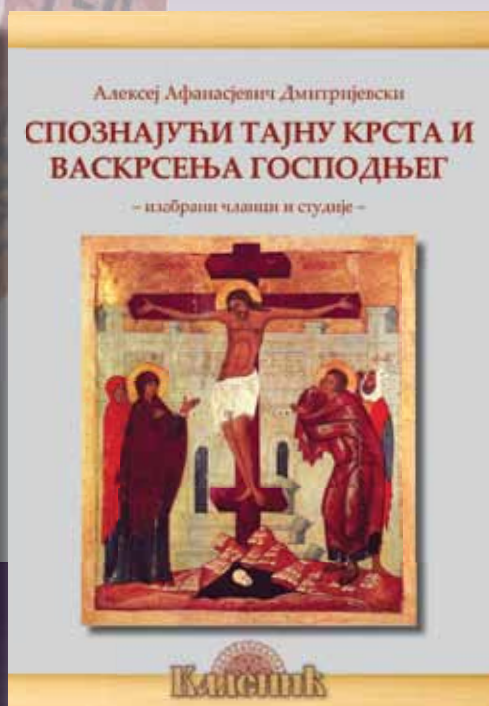
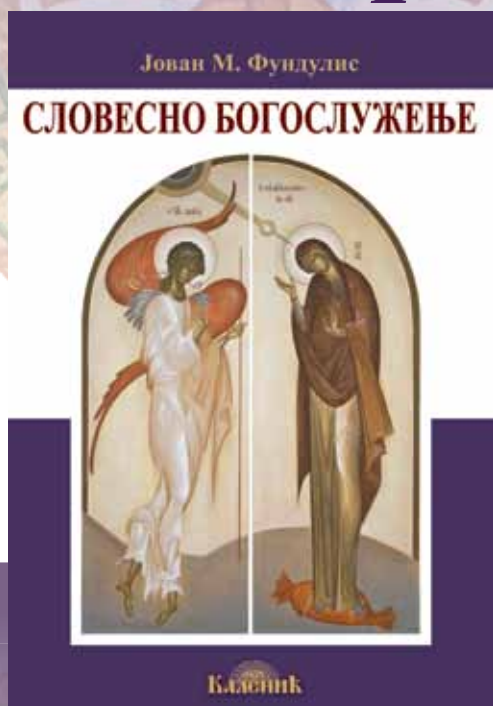

Слава Богословље Светог Јована Златоустог у Крагујевцу

35 ГОДИНА ИЗДАВАШТВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Ускоро нова издања

www.eparhija.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленник